ANUL 20

„Mai întîi, am ținut să cinstim memoria celor căzuți (pe front, în munți, în lagăre, în închisori) și să încercăm să le facem dreptate. Apoi am creat cîteva punți: între bătrîni și tineri, între țară și Exil, între confesiunile creștine tradiționale ș.a.m.d. Ne-am atras un public fidel și am arătat că o publicație serioasă de dreapta este posibilă și că Tradiția poate răspunde plauzibil provocărilor actualității…"

Gabriel Constantinescu

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XX
Nr. 9/237
SEPTEMBRIE 2010
16 PAG. – 5 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANȚA, ELVEȚIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

6 LUNI FĂRĂ GABRIEL CONSTANTINESCU

Sîmbătă 4 septembrie a. c. s-a săvîrșit la Sibiu, în cimitirul din gura Dumbrăvii, chiar dinaintea mormîntului împodobit cu flori prospete, după cum e obiceiul în Ardeal, parastasul de 6 luni al veteranului de război și fostului deținut politic Gabriel-Iacob Constantinescu, ctitorul și directorul *Punctelor cardinale*. Au fost de față peste o sută de persoane (rude, camarazi, cunoștințe apropiate, prețuitori ai săi din Sibiu sau din lumea largă), printre care și grupul de co-inițiatori (Constantin Apolzan, Radu Urdea, Ion Ungureanu etc.) și de co-laboratori constanți (Demostene Andronescu, Răzvan Codrescu, Nicolae Pop etc.) ai revistei ajunse în cel de-al 20-lea an de apariție neîntreruptă. A slujit un sobor de preoți, din care nu au lipsit nici de această dată părintele Gheorghe Bogdan (fost deținut politic) și părintele Dumitru Abrudan (fost decan al Facultății de Teologie din Sibiu), care au și rostit emoționante cuvinte de pomenire, dar și de mărturie creștină în răspărul vremurilor confuze pe care le trăim. Părintele profesor Dumitru Abrudan a ținut să se refere cu osebire la semnul biruitor al Sfintei Cruci, sub care creștinul stă în viață și în moarte, dar, mai presus de toate, în zariștea veșnică a Învierii.

Ani de-a rîndul, pe 14 septembrie, de Înălțarea Sfintei Cruci, Gabriel Constantinescu a fost prezent la Aiud, la marea comemorare a morților din temnițele comuniste, despre care a și scris în atîtea rînduri, considerînd evocarea și cinstirea lor ca pe datoria de capătîi a vieții sale. A fost un sprijinitor neobosit al monumentului-biserică și al schitului ridicate la Rîpa Robilor și a murit bucuros să știe că acolo se vor ridica în urmă o mănăstire și un centru de martirologie, unde urmașii vor veghea asupra destinului postum al martirilor, atît liturgic, cît și documentar. În alt chip, tainic, va fi desigur prezent acolo și în acest an, cu marele sobor al drepților care ne veghează din ceruri și pentru care Dumnezeu ne mai rabdă, poate, în acest tîrziu al istoriei.

Aceste 6 luni fără Gabriel Constantinescu, fără grija și îndrumarea sa exercitate în mod direct și imediat, au fost cele mai grele din cei 20 de ani ai *Punctelor cardinale*. După strămutarea sa la cele veșnice, nimic n-a mai fost – n-a mai putut fi – parcă la fel; ne-am străduit, totuși, să-i împlinim ultima dorință și să ducem mai departe revista, pînă la capătul anului 20, cît și cum ne-am priceput, cu concursul generos al familiei și al cîtorva vechi sprijinitori din țară și din străinătate. Traseul de două decenii se apropie acum de sfîrșit. Dincolo de o anumită mulțumire și mîndrie de a fi fost părtași la această realizare unică a presei de dreapta din România postcomunistă, avem acum inimile strînse, dar încercăm să ne mîngîiem cu gîndul că orice lucru pe lumea aceasta are o durată firească a lui și că lucrurile făcute cu inimă bună supraviețuiesc pînă la urmă propriei lor săvîrșiri, în neuitarea oamenilor (fie și puțini) și în neuitarea lui Dumnezeu (întru Care se plinește toată dreptatea).

Aceasta este antepenultimul nostru număr (vor urma cel pe luna octombrie și numărul dublu pe lunile noiembrie-decembrie, închinat cu precădere lui Gabriel Constantinescu, care în toamna aceasta ar fi împlinit 89 de ani). Celor obișnuiți din 1991 încoace să-și achite încă din toamnă abonamentele pentru anul următor le atragem atenția – nu fără regret – că nu mai e cazul și le mulțumim pentru fidelitatea admirabilă cu care ne-au însoțit pe decindea vremii, oferindu-ne adeseori mai mult decît am fost noi în stare să le oferim lor. Și, prin mijlocirea noastră nevrednică, le mulțumește însuși directorul fondator al publicației, cel care va rămîne – pentru noi și pentru ei deopotrivă – măsură pilduitoare de vrednicie creștină și românească, pe care nimeni nu ne-o va putea răpi din suflete și din conștiințe.

Ca și ilustrul său tată, scriitorul-ofițer Paul Constant, Gabriel Constantinescu intră de-acum, cu blazonul pînă la capăt onorat al *Punctelor cardinale* și al cărților de referință pe care le-a scris, în istoria culturală a Sibiului și, cu voia lui Dumnezeu, în conștiința mărturisitoare a *dreptei românești* de mîine – care va fi *creștină* sau nu va fi deloc.

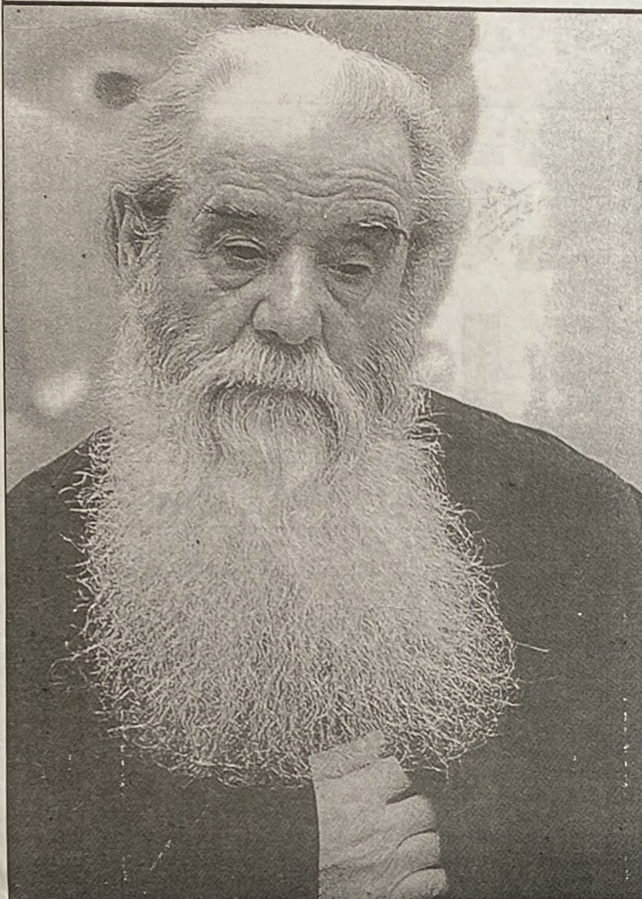
Răzvan CODRESCU

ICOANA DIN SUFLET: AVVA GALERIU

Înfățișarea Părintelui Galeriu era aceea a unui preot ortodox tradițional. Vocea puternică, dicția clară, expunere fără greș. Impresiona plăcut orice suflet care venea să asculte sau să ceară sfat și binecuvântare. Acestor daruri cu care Dumnezeu l-a încununat, li se adăuga și harul, pentru care făcea un efort duhovnicesc susținut.

Citea foarte mult în toate domeniile: știință, literatură, filosofie, dar mai ales patristică. A venit la dânsul un student și s-a plâns că nu mai poate învăța. Avva i-a spus: **„Am optzeci de ani și vreau să învăț chimie"**. Duminica venea în Sf. Altar cu un braț de cărți, cizelind ideile cu un foc molipsitor. Credința lui Avva Galeriu în caracterul integrator al teologiei îl făcea să cerceteze asiduu domenii fascinante, ca fizica quantică sau matematica! Concluziile ajungeau în cel mai scurt timp în predică, în articole sau conferințe, pentru care era atât de solicitat.

Întreaga viață închinată slujirii lui Dumnezeu și mângâierii sufletelor necăjite i-a adus supranumele de Avva. Casa îi era deschisă oricui, viața cu totul transparentă. Asceza – pe cât de dură, pe atât de discretă. Era cu adevărat un preot cu viață îmbunătățită. Un trăitor. Spunea: **„Nimic nu îi lipsește Ortodoxiei, decât să fie trăită"**.

Slujirea Sfintei Liturghii o făcea din tot sufletul. Duminică dimineața Biserica Sf. Silvestru era plină de credincioși. Intra în biserică prin ușa care duce direct în Sf. Altar și, fără să-l vedem, simțeam o înviorare, o briză duhovnicească trecându-ne prin suflete. Apoi un murmur – „A venit Părintele" – îi trăda prezența. O bucurie sfântă se revărsa peste popor în timpul slujbei, încât nu simțeai cum trecea timpul.

Slujirea lui Dumnezeu la o asemenea înălțime duhovnicească nu era ușoară. Ispitele loveau iute, năprasnic, dar faptul că le primea fără cârtire aducea din partea Mântuitorului Iisus Hristos și a Preacuratei Sale Maici bucurie duhovnicească și har peste har. Acest lucru îl simțeam cu toții și mărturisesc că acesta era motivul pentru care atâta popor nu se mai deslipea de dânsul, nici la ore târzii.

„Dumnezeu n-a căutat la puținătatea noastră și ni l-a dăruit la vreme de cumpănă, ca să străbatem, agățați de sutana lui de lumină, prin bezna de iad a comunismului" (R. Codrescu, în *Ziua*, 21 nov. 1998).

Când apărea pe solee, în fața ușilor împărătești, pentru binecuvântare, se făcea o liniște cerească. Rugăciunile pe care le rostea erau vii. Toată suflarea din biserică aștepta predica. Avva Galeriu vorbea domol la început. Cu cât înainta în Adevăr, cuvintele deveneau incandescente, frazele adevărate raze de lumină, care ridicau sufletele la simțirea lui Dumnezeu.

La pomenirea de 7 ani a Părintelui Galeriu

Luna trecută s-au împlinit 7 ani de la trecerea la cele veșnice a Părintelui Constantin Galeriu (21 nov. 1918 – 10 aug. 2003). Republicăm aici, cu acest prilej, frumoasa evocare semnată de d-l Gabriel Licăroiu, unul dintre cei mai apropiați ucenici ai Părintelui. Dumnezeu a vrut ca fiul său, Rodion Galeriu, să nu mai apuce ziua comemorativă de 10 august 2010, pentru care își făcuse atâtea planuri generoase, ani de-a rândul. Dumnezeu să-i odihnească pe amândoi, iar pe noi să ne ierte că nu mai suntem la înălțimea marilor noștri morți (pe care nu-i îngroapă numai pământul, dar prea adeseori și impioasa noastră uitare).

„Părintele Galeriu, când vorbește, te conectează la Dumnezeu" (P. Țuțea, cit. în *Ziua*, 21 nov. 1998).

Toate sufletele din biserică erau transportate. Călătoream la începuturile creației, înțelegeam dragostea lui Dumnezeu pentru întreaga făptură și se trezea în sufletele noastre dorul după Cel Căruia Îi spunem atât de des Tată.

Vreme de o oră ne purta pe aripile harului. Îmi amintesc că a fost invitat de P. F. Părinte Patriarh Teoctist să slujească și să predice la catedrala patriarhală. Era de Praznicul Adormirii Maicii Domnului, înainte de '89. După predică, Prea Fericirea Sa l-a îmbrățișat și i-a zis: **„Cu adevărat ești dăruit de Maica Domnului!"**.

Predica lui Avva Galeriu avea o structură dogmatică, strălucit împletită cu elemente – cum obișnuia să spună – din viul vieții. Poate nu înțelegeam predica în toată profunzimea ei, dar o bucurie nespusă ne cuprindea și un dor după o viață cât mai curată. Am încercat să notez câteva idei din timpul unei predici a lui Avva Galeriu, dar în final am observat că tot ceea ce am notat era o mâzgălitură. Modul de a predica era cu totul descurajant pentru cei ce doreau să noteze, dar mângâietor pentru cei care aveau cu ce să înregistreze. Am înțeles cu această ocazie complicata conexiune a ideilor aduse în lumină, după o structură cu totul aparte.

"Retorica circulară este un mod de a organiza, de a structura un discurs, în cazul nostru o predică. Pentru a-i permite ascultătorului să asimileze mai bine discursul, oratorul nu ezită să facă bucle înapoi, iar uneori să revină asupra a ceea ce a spus cu mult înainte, pentru a reîmprospăta acele cuvinte în mintea ascultătorilor. Predica Părintelui Galeriu, în ansamblul ei, se încadrează în acest tip de retorică" (I. Toader, *Metode noi în practica omiletică*, p. 118).

Avva Galeriu era un erudit, dar universul de cunoștințe teoretice era cuprins într-o mare de trăire duhovnicească, care ajungea la incandescență imediat ce se împărtășea cu Trupul și Sângele Domnului, urmând apoi să predice.

"Părintele Galeriu este un predicator de excepție, recunoscut ca atare nu numai de enoriași, între care se numără și intelectuali de marcă ai Bucureștiului, ci și de studenții care l-au avut profesor. Un predicator harismatic" (V. Gordon, în *Vestitorul Ortodoxiei*, 1 dec. 1998, p. 5).

Când se termina predica și venea în Sf. Altar, îl așteptam cu un prosop, pentru că, de era vară sau iarnă, atâta foc dumnezeiesc punea în predică, încât fruntea îi era încărcată de broboane grele de sudoare. Adesea spunea: **"Până mintea nu ia foc, nu poate gândi la Dumnezeu; până ochiul nu ia foc, nu-L poate vedea pe Dumnezeu; până limba nu ia foc, nu poate vorbi despre Dumnezeu"**.

Gabriel LICĂROIU
profesor de Religie

Scurt secvențial biografic

✠ Părintele Constantin Galeriu s-a născut la 21 noiembrie 1918, în satul Răzeși, com. Răcătău, jud. Bacău.

✠ În 1938 a absolvit Seminarul „Sf. Gheorghe" din Roman, iar în 1942 Facultatea de Teologie din București.

✠ A fost preot în satul Podul Văleni din com. Poenarii Burchii, jud. Prahova (1943-1947), apoi la Biserica „Sf. Vasile" din Ploiești (1947-1973), iar în ultimii 30 de ani la Biserica „Sf. Silvestru" din București.

✠ Incomod ideologic noului regim comunist, a fost deținut politic între 16.08.1952 și 26.10.1953.

✠ În 1973 a obținut titlul de Doctor în Teologie, cu teza *Jertfă și răscumpărare*.

✠ A fost mai întâi „preot spiritual" (1973-1974), apoi lector (1974-1977) și profesor titular (1977-1991) la Institutul Teologic Universitar din București.

✠ La 1 ianuarie 1990 a fost numit de către P. F. Teoctist vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

✠ Volume publicate (selectiv): *Jertfă și răscumpărare* (1973; reed. 1991), *Meditații la „Ta-tăl Nostru" și la „Fericiri"* (1990; reed. 2002), *Tâlcuiri la mari praznice de peste an: 22 de modele omiletice* (2001), *Între Geneză și Apocalipsă. Convorbiri realizate de Dorin Popa* (2002), *Cartea celor nouă Fericiri* (2004).

✠ A trecut la cele veșnice duminică 10 august, la ora 21, la Spitalul Clinic Universitar din București.

✠ A fost înmormântat miercuri 13 august, puțin după prânz, în coasta Bisericii „Sf. Silvestru". *(R. C.)*

INTEGRAREA PRIN UNIRE

Integrarea prin unire mult mai rapidă și mai sigură decît unirea prin integrare

La dezbaterea de joi (12 august a. c.) de la Universitatea de Vară de la Izvorul Mureșului, privind situația politică din Republica Moldova, s-a ajuns la concluzia că unirea Basarabiei cu România este o cale mai rapidă de integrare în Uniunea Europeană. Perfect de acord!

Dar cunoscutul ziarist Valeriu Saharneanu, director al postului de radio "Vocea Basarabiei", de la Chișinău, care consideră că acest proiect este unul excepțional, crede că faptul că România face parte deja din Uniunea Europeană este o piedică, fiindcă unirea va trebui recunoscută de toate statele care fac parte din UE.

Ei bine, nu este chiar așa! Deși pare incredibil, Bruxelles-ul nu ar putea face nimic împotrivă! Chiar dacă nu recunoaște formal și imediat unirea, România tot va trebui să fie recunoscută, pentru că este membră a ONU, NATO, OSCE, UE etc. Și dacă Bruxelles-ul ar continua să recunoască România, dar fără o parte a teritoriului ei, ce consecințe concrete vor fi? Cetățenii români vor avea toți aceleași pașapoarte românești, adică europene, indiferent că trăiesc pe malul drept sau stîng al Prutului, pe malul drept sau stîng al Nistrului... De aceea și este atîta agitație pe această temă, pentru că se știe foarte clar că mare lucru nu se poate face împotriva unirii, din punctul de vedere al legislației UE. Într-o asemenea situație, singura reacție a UE va fi una de genul: "România iar a făcut o șotie! Dar nu avem ce face, decît s-o ajutăm, că e în curtea noastră!". (De fapt, aceasta și este "filozofia" de bază a membrilor UE: *Ne ajutăm colegii, pentru că astfel ne ajutăm pe noi.* Vezi nu mai departe decît cazul Greciei!)

Argumente pentru unire

Pentru români:

❑ Vom fi mai mulți, mai puternici, mai respectați. Punctum.

❑ Un spor de 4 milioane de oameni înseamnă o creștere importantă a vitalității naționale și o speranță mai mare de dăinuire a limbii.

❑ O mare mobilizare a energiilor creatoare, ca în perioada interbelică; o trezire a spiritului creator național, încă adormit după lunga noapte comunistă.

❑ Vom veni în contact direct cu români adevărați, pentru că basarabenii și-au plătit românitatea cu munca lor, cu suferința, cu averea și chiar cu viața. Nu ca noi, care sîntem români "pe gratis".

❑ Un spor de teritoriu înseamnă un spor de surse de venituri și un cîștig geopolitic și strategic: după unirea Moldovei cu România, NATO va controla în totalitate partea de sud-est a Europei, iar România devine *de facto* unul dintre liderii regionali.

❑ Un impuls pentru creșterea economică.

❑ Înlesnirea contactelor României cu românii din regiunile ucrainiene Cernăuți, Transcarpatia, Odessa și Vinița, cu care basarabenii au relații vechi și foarte strînse.

❑ Conectarea României la spațiul ex-sovietic, adică la o piață uriașă și cu resurse imense: vom primi deodată o rețea de relații economice pe care o țară o construiește într-un secol.

❑ Mandate în plus în Parlamentul European.

❑ Un bun precedent pentru recuperarea celorlalți români și a celorlalte teritorii înstrăinate.

Pentru basarabeni:

❑ Vor fi cu mult mai mulți, cu mult mai puternici, cu mult mai respectați. Punctum.

❑ Ar beneficia imediat de avantajele cetățenilor europeni: libertatea legală de a munci oriunde, de a învăța oriunde, cu diplome valabile oriunde, de a locui oriunde, de a cumpăra oriunde, de a vinde oriunde. Oriunde în Uniunea Europeană: vor avea la dispoziție o piață de 500 de milioane de cumpărători civilizați și cu bani!

❑ Avand în spate un popor de peste 26 de milioane de conaționali, și o comunitate de peste 500 de milioane de concetățeni, basarabenii vor avea alt curaj să facă afaceri în teritoriile fostei URSS (și oriunde altundeva), beneficiind în acest context și de puterea cu mult mai mare a firmelor și băncilor românești și europene.

❑ Ar ieși imediat din zona gri, extrem de expusă pericolelor: în interiorul UE și al NATO, sub protecția partenerului strategic SUA, amenințarea Rusiei ar deveni repede un vis urît și îndepărtat.

❑ Ar vorbi românește oriunde, oricînd, fără frică!

Pentru minoritarii din Basarabia:

❑ Ar beneficia imediat de toate drepturile oferite de legislația UE, cea mai avansată din lume și bine reprezentată în România.

❑ Plus, bineînțeles, de toate celelalte avantaje ale cetățenilor europeni și ale civilizației europene. Ar ieși din zona eurasiatică și ar intra în circuitul lumii civilizate!

Pentru UE:

❑ O piață de desfacere și investitii aproape virgină.

❑ Expertiza adevărată, de la sursa, pentru spațiul ex-sovietic.

❑ Conectarea directă a UE la spațiul ex-sovietic, adică la o piață uriașă și cu resurse imense, prin rețeaua de relații economice pe care o au oamenii de afaceri basarabeni.

❑ Un mare cîștig de imagine, în ordinea politică, diplomatică, strategică, în fața lumii și a Rusiei.

❑ Un excepțional precedent pentru celelalte state membre ale Parteneriatului Estic: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia și Ucraina.

E nevoie de hotărîre!

Dacă politicienii români și basarabeni renunță la comoditate, unirea se poate face imediat, prin simpla hotărîre a celor două Parlamente naționale: fără referendum, fără sondaje, fără manipulări mediatice, fără scandal.

S-ar rezolva concomitent și problema Transnistriei, pentru că nu văd cum ar putea Rusia să mai mențină trupe militare pe teritoriul UE și al NATO!

Cît se ține Rusia de bățoasă și cît de războinică este în declarații, dacă este deconectată de la UE, moare prin "înfometare". România încă nu a făcut uz în relația ei cu Rusia de excepționala poziție de forță pe care i-o dă calitatea de membru al UE și de membru al NATO. Încă.

Oricum, în cîțiva ani Bucureștiul va avea mult mai multe resurse și aliați pentru a îndeplini obiectivele naționale românești decît va avea Moscova pentru a le distruge.

Margaret Thatcher, în dialogul pe care l-a avut cu Gorbaciov, care voia să mențină URSS, dar să-i dea altă coloratură politico-economică, a spus foarte clar că Țările Baltice și Moldova n-au fost niciodată parte a imperiului rus.

La 28 iunie 1991, senatorii republicani Jesse Helms (Carolina de Nord) și Larry Pressler (Dakota de Sud), membri ai Comitetului de Politica Externă al Senatului american, au prezentat Senatului un proiect de rezoluție în favoarea autodeterminării și reunificării Basarabiei și nordului Bucovinei cu România. Rezoluția a fost adoptată și recomanda unificarea, în conformitate cu dreptul istoric.

Niște jurnaliști de la *Cotidianul* au calculat în 2007 și cît ne-ar costa unirea cu Basarabia: cam 25 de miliarde de euro!

Întrebat ce părere are despre costurile unirii cu Basarabia, Varujan Vosganian (economist versat și unionist împătimit) a răspuns: "Nu contează. Fiecare palmă de pămînt în plus înseamnă putere. Fiecare om în plus înseamnă putere!".

La aceeași întrebare, Andrei Vartic a răspuns: "Românii din Basarabia își vor plăti singurei re-unificarea. Doar să se scoată hotarele de pe Prut! **Germania a numărat nemții, nu banii din buzunarele lor".**

Virgiliu CULICEANU
14.08.2010

SCHIMBAREA LA FAȚĂ A LUI EMIL CIORAN: CREDINCIOS, ERETIC SAU ATEU?

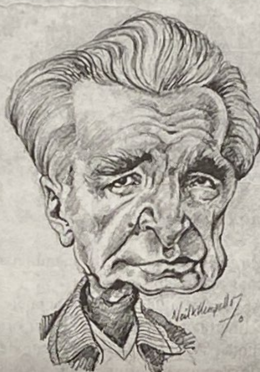
Abordarea critică a interpretării religioase a lui Cioran

Emil Cioran, vrând să se încadreze în cercul de discuție cu privire la evoluția culturii române moderne, a exprimat o atitudine radicală, antitradițională, denunțând condiția de inferioritate în care se află cultura română. Această atitudine este reflectată cu precădere în *Schimbarea la față a României*, unde propune transformarea, "schimbarea firii" României, după modelul "Schimbării la Față" a Mântuitorului Hristos.

Problema pe care o urmărește prezentul studiu constă în analizarea stării duhovnicești a lui Cioran, atunci când avansează propunerile și soluțiile cu privire la schimbarea României. Este onest autorul, când face "radiografia" poporului român, când îl "diagnostichează", dar mai ales când îi prescrie "tratamentul"? Nu cumva, din pricina "pasiunii și orgoliului", cade în desuetudine, în ispitele fanatismului (atașament excesiv, pătimaș pentru o idee, dublat de intoleranță) sau în ateism? Dacă Emil Cioran a căzut în vreuna dintre aceste extreme, atunci soluțiile propuse de el mai sunt valabile? Răspunsul la această problemă are o relevanță deosebită în raport cu lucrarea *Schimbarea la față a României*, întrucât conținutul acestei cărți este construit prin apelări foarte dese la termeni, idei și doctrine ale credinței ortodoxe. Pentru a afla răspunsul, vom iniția o cercetare detaliată a părerilor și convingerilor lui Cioran cu privire la religie în general și la credința ortodoxă în special, urmărind cu prioritate *Schimbarea la față a României*, dar și alte lucrări ale sale: *Demiurgul cel rău, Tratat de descompunere, Pe culmile disperării, Istorie și utopie, Silogismele amărăciunii, Amurgul gândurilor*.

Așadar, vom urmări dacă Cioran, în demersul său de a propune soluții pentru transformarea României, a folosit un limbaj religios din convingeri spirituale sau ca metodă denigratoare la adresa credinței "orientale" (din convingeri atee). Dacă se demonstrează că a doua ipoteză este veridică, atunci autorul a fost onest, obiectiv? Mai sunt viabile soluțiile propuse? Putem afla astfel dacă Cioran a fost un adevărat credincios, un "reformator" sau un ateu, dacă a fost obiectiv când a propus "Schimbarea la față a României" și dacă aceasta este cu adevărat relevantă și actuală.

Problema stării duhovnicești a lui Cioran este o problemă importantă în cartea Schimbarea la față a României, care la rândul ei este o lucrare fundamentală pentru cultura română, prin aceea că reprezintă un punct de vedere radical și coerent cu privire la evoluția și afirmarea culturală a României în context european.

Concepțiile lui Cioran – între lege și fărădelege?

Cioran își intitulează lucrarea fundamentală inspirat fiind de sărbătoarea creștină a "Schimbării la Față" a Mântuitorului Iisus Hristos, prăznuită în data de 6 august. Cu ajutorul metaforei, el încearcă crearea unei "asemănări" între România și Iisus Hristos. Cu ocazia praznicului Schimbării la Față, Iisus a luat cu Sine pe apostolii Petru, Iacov și Ioan, și S-a schimbat la Față înaintea lor, Fața Lui strălucind ca soarele, iar veșmintele Lui făcându-se albe ca lumina. Astfel, Iisus a demonstrat ucenicilor că este și Fiul lui Dumnezeu, arătându-le firea Sa divină, din care iradiau energiile necreate. Mântuitorul a vorbit cu cei doi reprezentanți de seamă ai Vechiului Testament, Moise și Ilie, care vestiseră acest eveniment. În acest context, Apostolul Petru, mai curajos din fire, a propus: "Doamne, bine este să fim noi aici; dacă voiești, voi face aici trei colibe: Ție una și lui Moise una și lui Ilie una". Dar în acest timp, "un nor luminos i-a umbrit pe ei" și au auzit: "Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit, pe Acesta ascultați-L!". Auzind ucenicii glasul lui Dumnezeu Tatăl, Care garanta pentru Mesia, "au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte". Iisus le-a spus să nu povestească nimănui ceea ce au văzut, până când va învia din morți [1].

Plecând de la acest episod biblic, Cioran vede o relativă asemănare între România și Iisus. El propune ca România să-și schimbe firea, mentalitatea, precum Iisus Hristos și-a "schimbat Fața", revelând ucenicilor că nu este doar om, ci și Dumnezeu.

În capitolul "Tragedia culturilor mici" *Schimbarea la față a României*, Cioran crede că fiecare cultură minoră trebuie să-și împlinească menirea, prin raportare la culturile mari, prin căutarea împlinirii profeției de a se afirma, această profeție fiind privită ca una mesianică [2]. Prin mesianism, Cioran înțelege împlinirea unei misiuni prin sacrificiu (mesianism spiritual), printr-o atitudine profetică, prin conștientizarea rolului deosebit al unui popor în destinele omenirii. Prin această concepție, Cioran demonstrează patriotism, dorind desăvârșirea neamului, dar poate părea idealist, nu departe de sectanții actuali ai "Noului Ierusalim", care consideră România ca fiind "noul pământ al făgăduinței".

Pentru împlinirea mesianismului românesc, Cioran propune României modelul Rusiei, care prin revoluție a reușit să se fixeze în centrul istoriei, chiar dacă inițial a avut ca "impediment" (ca și noi...) tradiția bizantină [3], fondul oriental. Rușii au avut și au încă visul reînvierii Constantinopolului, ca nou centru al lumii: Moscova se consideră „a treia Romă", aceasta este idealul ei eshatologic. Cioran observă faptul că occidentalii, care sunt romano-catolici sau protestanți, nu au sentimentul eshatologic, nu-l concep "în sensul creștin al unei rezolvări finale pe un plan transcendent, ci pe un plan imanent" [4].

Românii au nevoie de un profetism național diferit de tradiționalism, un profetism care să vizeze viitorul împlinirii naționale. Cioran se crede un profet care proorocește menirea poporului român, considerând că "tot ce nu e profeție în România, e un atentat împotriva României" [5]. Profeția eshatologică presupune (pre)vestirea și posibilitatea unei "mântuiri", de aceea Cioran, "în setea demiurgică" și în "pasiunea pentru România", propune salvarea culturii române din anonimat [6].

Făcând referire la Vladimir Soloviov, care afirma că "națiunile nu sunt ceea ce gândesc ele, ci ceea ce cugetă Dumnezeu despre ele în veșnicie", Cioran observă că nu e vorba de o predestinare, ci că "în fața lui Dumnezeu, națiunile nu pot fi salvate, decât în măsura în care Îl realizează" [7]. Așadar, salvarea noastră este prin afirmare, prin împlinire, prin desăvârșire în timp, în istorie.

În capitolul "Adamismul românesc", Cioran aproape că se roagă ("Doamne!"), dar în *Amurgul gândurilor* spune: "Fă, Doamne, ce mai poți până nu-ți trântesc oasele mele în cap!" [8]. De fapt, Cioran nu se roagă, ci deplânge lipsa renașterii țării. Autorul și-ar dori să fie un "demiurg" care să aibă o singură obsesie: "plăsmuirea țării". El își dorește diferențierea de acel Demiurg rău, care poate fi caracterizat prin "doliul ironiei" [9], Dumnezeu fiind "căderea perpendiculară peste spaima noastră" [10]. În acest cadru primordial nu putea lipsi Adam, dar nu cel din paradis, ci cel căzut. Cultura românească este comparată cu Adam, care a realizat consecințele păcatului neascultării abia după ce a fost scos din rai. Cultura română este adamitică, stare de care putem fi conștienți numai când ne deșteptăm din "somnul istoriei". De aceea se recomandă ca fiecare să fie "dumnezeul" istoriei, fiecare să se implice în misiunea profetică românească. Dacă Adam regreta paradisul pierdut, noi "n-avem nimic înapoi, pentru a avea regrete", că adamismul românesc presupune lipsa concretului în trecut și afirmarea fiecărei probleme, ca "pentru întâia oară" [11]. Adamismul e o doctrină gnostică din primele veacuri ale creștinismului, ai cărei adepți, pentru a recâștiga puritatea originară, umblau goi, proclamând întoarcerea la condițiile de viață ale lui Adam [12]. Cioran afirma faptul că "toți reeditām destinul lui Adam", dar în comparație cu Adam, care avea ce regreta, noi nu avem altceva decât datoria construirii temeliei României și dezvoltării, afirmării ei.

Cioran acuză absența dramatismului în trăirea destinului românesc, lipsa deznădăjduirii, întrucât prin mesianism înțelege lupta și suferința pentru realizarea unei idei [13], ceea ce la noi ar lipsi. Dar mă întreb: care popor a mai suferit cât a suferit poporul român, unde mai putem vedea atâta dramatism în trecutul țării, când au fost oameni mai încrezători, mai plini de nădejde în Dumnezeu decât bătrânii noștri? Strămoșii noștri au apărat "sărăcia și nevoile și neamul", ei au apărat identitatea națională, sufletul românesc. Decât să cadă în deznădejde, românii s-au mulțumit cu voia lui Dumnezeu, au fost convinși că așa cum rânduiește Dumnezeu, e bine. Mesianismul românesc s-a manifestat prin durere, suferință, sacrificiu, toate acestea, pentru apărarea "trupului și a sufletului" țării.

Încă de la formarea poporului român, jertfa pentru libertate, credință și demnitate s-a putut observa prin martiriul sfinților români din primele veacuri creștine, dar și prin sacrificiul românilor din Ardeal și a tinerilor uciși în închisorile comuniste, în procesul de reeducare. Toți aceștia și mulți alții au demonstrat că au trăit și au murit pentru o idee: pentru apărarea identității naționale, pentru creștinism (exemplul Sfântului Ștefan cel Mare). Deci, Cioran se avântă în speculații puerile, relativizând lucrurile esențiale, pe a căror bază a evoluat poporul român. Tertullian afirma că sângele creștinilor este sămânța creștinismului. Așa pot afirma și eu, că sângele înaintașilor noștri, vărsat pentru România, vărsat pentru o idee, este sămânța din care ne-am născut noi.

Referitor la comparația culturii românești cu Adam, Cioran subliniază și existența unui păcat originar al României, de a cărui existență depind toate „golurile psihologice și istorice" [14]. Acest păcat originar este definit ca "un viciu substanțial", ca "lipsa unui dinamism primordial". Precum acest păcat se transmite urmașilor în mod habitual, tot așa și viciul substanțial al poporului român se transmite din generație în generație.

Cioran inventariază "golurile psihologice și istorice" ale românilor și constată faptul că românii sunt "păcătoși". Ei au păcătuit prin: resemnare, dezmăț, autodispreț, doliu permanent, scepticism, lipsa curajului de afirmare, timiditate, lipsa autocriticii, orientarea spre Orient, pietate, umilință, bunătate. După această "spovedanie publică", Cioran dă și un canon de îndreptare: "șansa mântuirii" este "gustul devenirii", "saltul istoric", modelarea mesianismului spre soteriologie [15].

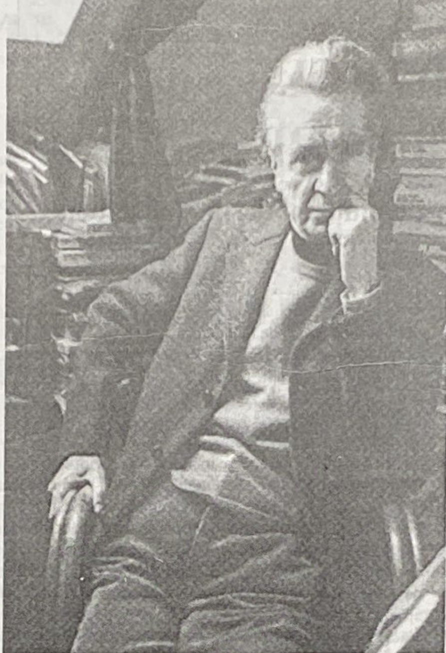
Cu un "duhovnic" precum Cioran e greu să nu te "mântuiești". Totuși, aceste așa-zise "păcate" ale poporului român nu denotă decât smerenie și încredere în Dumnezeu. Românul, pe lângă faptul că s-a născut poet, mai este și spiritual, făcând haz de necaz. În legătură cu soluția (epitimia) propusă, Cioran susține că dacă problema misiunii noastre nu va deveni "o doctrină de mântuire", atunci "suntem pierduți, adică ne vom pierde în noi înșine" [16].

Păcatele capitale ale lui Cioran

În *Pe culmile disperării*, Cioran afirmă: "creația e o salvare temporară din ghearele morții" [17], căci "orice experiență religioasă începe acolo unde sfârșește domnia demiurgului", unde este denunțat și negat [18]. Starea spirituală a lui Cioran este schimbătoare. El afirmă: "Sunt bine dispus: Dumnezeu e bun, sunt posac: Dumnezeu e rău, sunt indiferent: Dumnezeu e neutru. Stările mele îi conferă atribute corespunzătoare" [19]. Necredința l-a deznădăjduit, l-a făcut să afirme că Dumnezeu este "șomaj al spiritului în lipsa neliniștii" [20].

☛

Afirmând că "nici un popor mare nu moşteneşte o religie şi o acceptă ca atare" şi că "un popor trebuie să-şi adapteze o religie la forma lui de viaţă, până a o face creaţie naţională" [21], Cioran nu ţine cont de faptul că românii s-au născut şi au crescut creştin-ortodocşi, că sunt statornici şi nu se joacă cu religiozitatea, adaptând-o în funcţie de interesele politice, cum au făcut "marile" popoare. Românii sunt "fii moştenitori" ai credinţei creştine, nu fii adoptaţi, sunt păstrătorii şi transmiţătorii tainei creştine. Pentru Cioran, taina "e un cuvânt pe care-l folosim ca să-i înşelăm pe ceilalţi, ca să-i facem să creadă că suntem mai profunzi decât ei" [22]. Tocmai din neînţelegerea tainei credinţei creştine, Cioran cade în deznădejde şi necredinţă.

Cioran consideră că "unui om care crede în Dumnezeu, viitorul nu-i mai poate aduce nimic" [23]. Dar un adevărat creştin trăieşte permanent "tensiunea" eshatologică, aşteptarea ardentă a venirii Domnului, valorizându-şi existenţa prin simţirea că moartea nu e un sfârşit, ci un început. Dacă religia creştină ar propovădui o lipsă a evenimentelor viitoare, atunci ar însemna complacere, dar creştinismul cere tocmai valorificarea prezentului pentru desăvârşirea în viitor. Se urmăreşte astfel transfigurarea, îndumnezeirea omului, nu plafonarea lui, ci o continuă transformare, sfinţire. Deşi Cioran afirmă că obsesia veşniciei îl scoate pe om din viaţă, totuşi convingerea creştină este că omul trăieşte "aici şi acum".

Problema ortodoxiei în concepţia lui Cioran este una care ne poate ajuta să tragem concluziile acestui demers. Cioran susţine lipsa dinamicităţii ortodoxiei, pe care totuşi o vede ca fiind naţională. Făcând referire la Eminescu, care spunea că de am fi fost catolici eram mult mai departe, Cioran afirmă: "… poate nu mai eram" [24]. Deşi afirmă că "defectele de evoluţie ale României nu sunt de natură religioasă", că "nu ortodoxia e de vină, ci noi", totuşi ortodoxiei îi prevede un viitor sumbru: "demult şi-a pierdut din căldură şi dacă azi e domoală, mâine va fi neutră sau rece" [25]. Mă întreb, totuşi, cum de ortodoxia iese mereu învingătoare din "războaiele" purtate cu "duşmanii" ei, rămânând mereu vie şi actuală? "Ortodoxia trăieşte în ritmul crucificator şi pascal. Ortodoxia, această pasăre Phoenix a creştinismului, uimeşte prin capacitatea de a renaşte din propria cenuşă. Dincolo de sângele martirilor se vede Jertfa Crucii, iar dincolo de aceasta, Miracolul Învierii" [26].

Cred că Cioran a avut anumite depresii şi oscilaţii sufleteşti când a scris *Schimbarea la faţă a României*. Dacă uneori afirmă că un popor indiscret, precum cel român, nu poate crede în Dumnezeu, alteori afirmă: "în România sunt mulţi oameni care cred în Dumnezeu" [27]. El vede adevărata religiozitate ca fiind fanatică, războinică, profetică şi intolerantă – dacă s-ar putea, ca în timpul Inchiziţiei. Dar românii au ştiut întotdeauna să fie creştini autentici, nu clone, iubind toleranţa, pacea, libertatea religioasă, atât de apreciate azi în Uniunea Europeană. Noi ne-am născut şi am crescut într-un mediu coordonat de valorile creştine, ştiind că dreapta credinţă (orto-doxia) presupune iubirea vrăjmaşilor şi smerenia. Cioran totuşi nu înţelege şi continuă: „cine nu încearcă să-şi biruie semenii, apoi pe Dumnezeu...acela renunţă fie din înţelepciune, fie din neputinţă, la propriul destin" [28]. Deşi Evanghelia vesteşte pacea şi iubirea, Cioran o consideră o "carte agresivă, una dintre cele mai veninoase" [29], iar pentru faptul că Evanghelia a împăcat creatura cu Creatorul este considerată "o greşeală de neiertat a creştinismului" [30].

Ceea ce-l nemulţumeşte cel mai mult pe Cioran este "orientarea spre Orient", fondul nostru bizantin. Pentru faptul că a plecat de la această prejudecată, moştenită cu siguranţă din Occident, Cioran nu a cercetat întâi în profunzime ortodoxia, deşi era fiu de preot. Astfel, în loc să vadă realitatea din credinţă ortodoxă, culorile vii în care sunt pictate bisericile, simbolizând transfigurarea din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, el vede totul în "cenuşiul picturii bizantine"; în loc să observe faptul că poporul român, în decursul istoriei, în suferinţe şi nevoi, a stat în genunchi în faţa lui Dumnezeu, aceasta fiind o demnitate, el vede "un destin de ţară îngenunchiată". În loc să remarce faptul că în vremea în care românii îşi zideau biserici şi mănăstiri, alte popoare nu aveau preocupări duhovniceşti, el afirmă că "cel mai mare chin pe capul românului ar fi construirea unei catedrale". Deşi astăzi bisericile din nordul Moldovei sunt considerate minuni ale ortodoxiei, în Grădina Maicii Domnului (România) [31], Cioran le considera "bisericuţe triste şi mici, improvizaţii de credinţă" [32]. Sincer, decât catedralele imense din Occident, care sunt mereu goale şi inspiră un sentiment de izolare şi distanţă între om şi Dumnezeu, prefer bisericuţele şi mănăstirile româneşti, care sunt pline în duminici şi sărbători, transmiţând relaţia dintre Dumnezeu şi oameni, prin frumuseţea cultului ortodox şi prin trăirea liturgică. Ortodoxia se caracterizează prin discreţie şi smerenie. Şi adesea în lucrurile mici se văd oamenii mari.

Cioran e revoltat că "moartea a fost integrată în ordinea firească şi a fost primită cu duioşie şi fără dramatism", românul simţindu-se prea la el acasă între viaţă şi moarte. El reproşează oarecum românilor că nu au stat niciodată prea departe de Dumnezeu [33] Dar românii au avut mereu discernământ, au ştiut să aleagă valorile şi să se dedice lor, chiar cu preţul vieţii, dobândind prin moarte, viaţa veşnică. Românul vorbeşte cu veşnicia, nu cu lucrurile trecătoare.

Cioran propune o Românie în delir, un eroism revoluţionar, care să înlăture fondul oriental, împropriind formele occidentale şi transformând Bucureştiul în noul Constantinopol. Dar aici putem observa cum se contrazice singur. Dacă înlăturăm fondul oriental (aici putem considera că ar dori şi renunţarea la credinţa ortodoxă, "cenuşie", "cu bisericuţe mici" etc.) cum mai putem transforma, ,"schimba la faţă" Bucureştiul în noul Constantinopol? Constantinopolul era chiar inima tradiţiei bizantine, ortodoxe. Cred că românii ar fi datori nu numai să păstreze tradiţia ortodoxă, dar şi să o aprofundeze până la apogeu, până la mântuire.

Deşi Cioran afirmă că "Dumnezeu n-a devenit actual decât prin Hristos" [34], totuşi în alt loc spune: "suntem vreunul capabil să înţelegem forţa care i-a mânat pe cavaleri în cruciade să moară sub zidurile cetăţilor orientale, pentru a dezrobi mormântul unui om, presupus Dumnezeu?" [35]. Neîncrederea în divinitatea Mântuitorului este exprimată şi cu alte ocazii: "conştiinţa a făcut din animal om şi din om demon, dar ea n-a făcut încă din nimeni un Dumnezeu, în ciuda lumii care se mândreşte de a fi omorât unul pe cruce" [36]. Lui Cioran îi este mai uşor să-l privească pe Iisus ca pe "un dictator" [37] decât ca pe un Dumnezeu întrupat. De la lipsa credinţei puternice putem vedea ce uşor se poate aluneca în erezie şi chiar în ateism: "Dumnezeu e neantul supreme" [38], "neantul în ipostaza de consolator" [39], "dacă aş crede în Dumnezeu, înfumurarea mea nu ar avea margini", "Dumnezeu e o halucinaţie sonoră" [40], iar "nihilismul este forma de limită a bunăvoinţei" [41]. Cioran nu conştientizează faptul că un ateu, negând divinitatea, nu face altceva decât să afirme că Dumnezeu există…

Concluzii

Verdict: inconsistenţă, incoerenţă, fărădelege, erezie, ateism. Soluţiile propuse de Cioran sunt actuale şi relevante, dar mijloacele sunt greşite.

Prin urmare, putem afirma că, în luciditatea sa excesivă, Cioran "s-a schimbat la faţă", dar nu în mod pozitiv, ci dând dovadă de inconsistenţă, incoerenţă şi fărădelege când foloseşte interpretarea teologico-religioasă, ajungând chiar la adevărate blasfemii.

Deşi probabil şi-a dorit propunerea unor soluţii reale, totuşi Cioran a demonstrat că nu a fost onest în "radiografierea" poporului român. Din pricina pasiunii şi orgoliului a căzut în desuetudine, în fanatism religios (agrea ideea inchiziţiei), în erezii (probabil din pricina oscilaţiilor şi depresiilor) şi chiar în ateism, punând la îndoială divinitatea lui Hristos.

Spuneam mai sus că Cioran a folosit în *Schimbarea la faţă a României*, un limbaj religios. De ce oare? Am putut sesiza că nu din convingeri spirituale, ci mai degrabă ca metodă denigratoare la adresa credinţei orientale, ortodoxe, din convingeri atee. De multe ori, cititorul este tentat să-l venereze pe Cioran, pentru inspiraţia şi iluminarea neomenească, de moment, dar după doar câteva paragrafe se poate convinge de oscilaţiile sale, de ereziile şi de convingerile sale atee.

Pot afirma că Cioran este tipul românului născut creştin, din tată-n fiu, dar care nu a reuşit sau poate nu a vrut să înţeleagă rolul, rostul, menirea credinţei ortodoxe, frumuseţea şi discreţia ei.

Soluţiile propuse de Cioran (transformarea, afirmarea, schimbarea la faţă a României) sunt viabile, relevante, actuale, totuşi mijloacele prin care şi-ar dori să se producă această transformare nu sunt... ortodoxe (intoleranţă, revoluţie, război, fanatism). El propune împroprierea formelor occidentale şi înlăturarea fondului oriental, dar astăzi, în Uniunea Europeană se urmăreşte păstrarea şi valorificare identităţii naţionale şi nu copierea (plagierea) altor forme culturale. Prin urmare românii trebuie să-şi valorifice fondul naţional, creştin-ortodox, cu râvnă, dragoste, credinţă, nădejde şi smerenie, ţinând seama de cuvântul Mântuitorului: „Cel ce se înaltă se va smeri, iar cel ce se smereşte se va înălţa".

Soluţiile lui Cioran privind evoluţia României rămân actuale, ca o tensiune eshatologică a devenirii, a afirmării, a desăvârşirii, a sfinţirii, dar acestea se pot concretiza prin păstrarea identităţii naţionale, a bazei solide clădite prin sudoare şi sânge. Statornicirea în tradiţie conlucrează cu dinamismul modernităţii, cele două fiind mijloace complementare ce urmăresc împlinirea profeţiei mesianice a României: "Schimbarea la faţă" prin mijloace mai "ortodoxe".

Alexandru MĂLUREANU

Note:

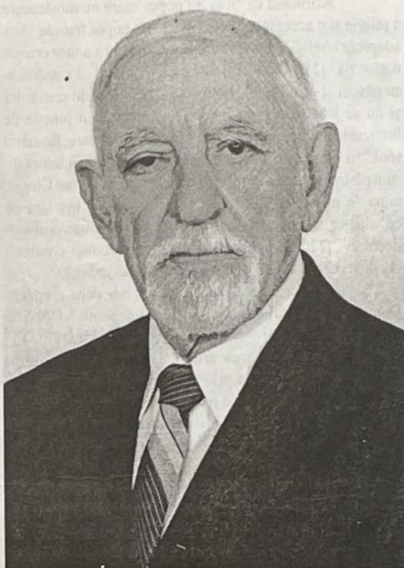
[1] *Biblia sau Sfânta Scriptură,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1997, p. 1118; [2] Emil Cioran, *Schimbarea la faţă a României*, Editura Humanitas, 1990, p. 5; [3] Emil Cioran, *op. cit.*, p. 9; [4] *Ibidem*, p. 10; [5] *Ibidem*, p. 24; [6] *Ibidem*, p. 16; [7] *Ibidem*, p. 21; [8] Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1991, p. 43; [9] Emil Cioran, *Demiurgul cel rău*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1996, p. 11; [10] Emil Cioran, *Tratat de descompunere*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1992, p. 18; [11] *Schimbarea la faţă a României*, ed. cit., p. 32; [12] http://www.dexonline.ro; [13] *Schimbarea la faţă a României*, ed. cit., p. 32; [14] *Ibidem*, p. 37; [15] *Ibidem*, p. 40; [16] *Ibidem*, p. 45; [17] Emil Cioan, *Pe culmile disperării*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1993, p. 12; [18] *Demiurgul cel rău*, ed. cit., p. 13; [19] *Tratat de descompunere*, ed. cit., p. 206; [20] *Ibidem*, p. 18; [21] *Schimbarea la faţă a României*, ed. cit., p. 47; [22] *Silogismele amărăciunii*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2002, p. 13; [23] *Schimbarea la faţă a României*", ed. cit., p. 48; [24] *Ibidem*, p. 49; [25] *Ibidem*, p. 50; [26] Peter E. Gillquist, *Cum am devenit ortodox*?, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2006, p. 13; [27] *Schimbarea la faţă a României*", ed. cit., p. 50; [28] Emil Cioan, *Istorie şi utopie*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2002, p. 127; [29] *Silogismele amărăciunii*, ed. cit., p. 13; [30] *Ibidem*, p. 87; [31] Lucru afirmat de Papa Ioan Paul II cu ocazia vizitei în România; [32] *Schimbarea la faţă a României*, ed. cit., p. 55; [33] *Ibidem*, p. 57; [34] *Ibidem*, p. 62; [35] *Ibidem*, p. 65; [36] *Pe culmile disperării*, ed. cit., p. 186; [37] *Tratat de descompunere*, ed. cit., p. 122; [38] *Silogismele amărăciunii*, ed. cit., p. 66; [39] *Amurgul gândurilor*, ed. cit., p. 157; [40] *Silogismele amărăciunii*, ed. cit., p. 82; [41] *Amurgul gândurilor*, ed. cit., p. 194.

Două decenii de la înființarea Asociației Foștilor Deținuți Politici

INTERVIU CU D-L ZAHARIE URDEA

secretar al Asociației Foștilor Deținuți Politici din jud. Sibiu

(partea a doua)

4. Ce a însemnat pentru dv. participarea la cel de-al doilea război mondial?

Răspund simplu: nu numai că am executat ordinul Mareșalului Ion Antonescu, „Ostași, vă ordon: treceți Prutul!", dar am și dorit din toată ființa mea eliberarea Basarabiei – pământ românesc; dar tot atât de mult, lupta împotriva comunismului – această plagă pe care Apusul nu a cunoscut-o... Numai un an de stăpânire bolșevică și francezii nu ar mai fi purtat berete roșii, nici atunci și nici acum! La întrebarea pe care mi-au pus-o unii: „Ce am căutat dincolo de Prut?", le-am răspuns: „Dar ce am căutat dincolo de Tisa, până la Budapesta și în munții Tatra?!". Ca ostași credincioși ai țării, am executat ordinele – atât ale mareșalului Antonescu, cât și ale M.S. Regele Mihai I.

5. Care a fost cea mai frumoasă perioadă din viața dv., dar și cea mai neagră?

Cea mai frumoasă a fost cea pe care am petrecut-o cu soția mea, iar cea mai neagră a fost în timpul detenției mele – 1948-1954, 1959-1964. Evenimentul care m-a marcat pentru tot restul vieții a fost decesul soției mele în 25 ianuarie 1970, în urma căruia am rămas să cresc doi copii minori, orfani de mamă.

6. Pentru care delicte ați fost acuzat și condamnat la ani grei de detenție în perioada regimului comunist?

Motivele pentru care am fost arestat și condamnat, atât în perioada 1948-1954, cât și cea din 1959-1964, aveau încadrarea juridică de „crimă de uneltire împotriva ordinei sociale în stat, art. 209 Cod Penal".

7. Povestiți-ne mai în detaliu aspecte din viața dv. de deținut politic.

Am fost închis o vreme la subsolul actualului Decanat al Universității "Lucian Blaga" din Sibiu, într-o celulă friguroasă, fără grup sanitar, cu paie, noroi si fecale pe jos, deasupra căreia era o scândură de 1,5 m lungime și 0,5 m lățime. Eram legat în cătușe cu mâinile la spate, îmbrăcat cu haine subțiri, iar hrana o constituia o bucată de mămăligă și două polonice de zamă de cartof, rară, rară de tot... Prima arestare a avut loc în ziua de 28 august 1948, sub acuzarea că am făcut parte din organizația „Centrul Studențesc Legionar Cluj". Da, am făcut parte, dar efectiv nu am participat la nici o acțiune contra orânduirii sociale în stat. A fost o organizație național-creștină – și în mod cu totul împotriva iredentismului maghiar din Cluj, din 1946 și din anii următorii. Am fost de față la adunarea de la Colegiul Universitar în 1946, când Lucrețiu Pătrășcanu a declarat la manifestațiile noastre antirevizioniste: „Întâi sunt român și apoi comunist". Aceasta l-a costat viața, fiind condamnat și împușcat la ordinul expres al lui Gheorghiu-Dej. Am fost judecat și condamnat la 5 ani de închisoare corecțională, în Vinerea Mare a anului 1948. Țin minte aproape *mot-î-mot* cele spuse de Dr. Ioan Bohotici – șeful declarat al organizației: „Domnule Președinte, onorată instanță, acum aproape 2000 de ani, Ponțiu Pilat – la presiunea iudeilor – a condamnat la moarte prin crucificare pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru că a despicat istoria omenirii cunoscute în vremea aceea. A propovăduit o nouă morală pentru mântuirea neamului omenesc. Astăzi, 28 aprilie 1948, Tribunalul Militar Cluj condamnă un grup de 153 de studenți și profesori, pentru vina de a crede în Dumnezeu și a-și iubi țara, pentru păstrarea datinilor străbune, pentru schimbarea omului din *homo hominis lupus* în *homo hominis Deus*. Să dea Dumnezeu ca jertfa noastră de azi, 28 aprilie 1948, să fie primită ca o temelie a României de mâine, așa cum am visat-o noi în elanul nostru tineresc. Lăsăm Providenței ca viitorul să ne judece atât pe noi, cât și pe dv.". Ne-am întors în celulele noastre, iar în ziua Învierii, 153 de glasuri, ca la o comandă, am cântat: „Hristos a înviat". Toți eram plini de speranță că nu vom executa condamnările date, nici pe departe nu ne puteam imagina la ce regim diabolic vom fi supuși în timpul detenției...

În zilele următoare, intelectualii au fost duși la Aiud, iar noi, studenții, la închisoarea de la Pitești, cea care a făcut istorie în lumea civilizată pentru tratamentul inuman, diabolic la care au fost supuși cei aproape 1500 de studenți. De la Cluj, cu vagon-dubă, suntem în drum spre Pitești, cu o haltă de 3 zile la închisoarea din Văcărești. Ajunși în gara din Pitești, în coloană, cei 130 de studenți, escortați de gardieni, pe jos, ajungem în cealaltă extremitate a orașului, unde se afla închisoarea. Cazarea, spre deosebire de alte închisori, era acceptabilă, dar tratamentul a întrecut orice imaginație, prin torturile fizice și psihice – a început așa-zisa „reeducare": bătăi zilnice, noaptea stat în picioare, crime de omor și alte măsuri de demascare, scrise de altfel în multe cărți și în presă. Am avut norocul să nu îndur din plin aceste schingiuiri, deoarece cu un grup de 30 de deținuți am fost trimiși la Canal. În drum am trecut prin Jilava, unde chiar de la intrare am fost primiți de 10-12 gardieni, majoritatea țigani din comuna Jilava, cu urlete: "Aici e Jilava, bă!"; și cu bâte groase au început să ne lovească unde nimereau. Ne-au vârât într-un tunel lung de 20-25 m și lat de vreo 5 m, cu trei rânduri de priciuri de lemn, fără saltea, pe scândura goală, pe o căldură înăbușitoare. Eram în jur de 300 de deținuți, fără o fereastră de aerisire, cu un hârdău cu apă și unul pentru necesitățile fiziologice. Iadul pe pământ – de fapt sub pământ, cum era închisoarea Jilava. După trei luni am fost duși 10 deținuți la Târgșor, de unde după un scurt timp am fost trimiși la Canal. La penitenciarul Jilava am întâlnit mulți ofițeri considerați criminali de război: generalii Mociulschi, Tobescu, Pantazi, profesori universitari, foști miniștri antonescieni și alte categorii de deținuți. În octombrie 1950 am fost duși la Canalul Dunăre – Marea Neagră. Debarcați în gara Dorobanți, am trecut pe la penitenciarul Poarta Albă, unde am fost triați. Cei cu pedepse peste 5 ani, printre care eram și eu, am fost duși cu camioane la colonia de muncă „Peninsula" din localitatea Valea Neagră. Acolo am muncit la săparea canalului, cu lopata, cazmaua și roaba. Parafrazându-l pe deținutul poet Ciurunga, am despicat Dobrogea cu lopata, am creat o nouă gură de vărsare a Dunării,.. „Pe trei curge apa și pe-a patra sânge"... Munci istovitoare, flămânzi și dezbrăcați, iarna și vara, zi-lumină: canalul trebuie terminat! Cel mai mare număr de decese s-a înregistrat pe canal, la cele 7 colonii de muncă. I-am întâlnit acolo pe filosoful Ernest Bernea, pe profesorii universitari Alexandru Herlea, Victor Jinga, Vladimir Dumitrescu, Dan Brătianu și pe mulți alții din cei aproape 10.000 câți eram în colonie. Acolo învățat meseriile de zidar, sobar teracotist și sudor elecric. În iulie 1953 au fost închise lucrările de pe canal și de acolo, cu încă aproximativ 800 de deținuți, am fost dus la Aiud. Acolo am lucrat în fabrică, învățând o nouă meserie: lăcătuș mecanic. Deși eram cu pedeapsa expirată în august 1953, am mai fost condamnat la încă 12 luni de închisoare, ca urmare a comportamentului în cei 5 ani. De mai multe ori am fost pedepsit cu carceră, pierderea dreptului de a primi pachete cu alimente și îmbrăcăminte. Restul de pedeapsă administrativă s-a ridicat, astfel că în 16 iunie 1954 am fost pus în libertate. Sosit acasă, m-am căsătorit cu o consăteancă, pe care o lăsasem elevă, iar acum era absolventă a Academiei Comerciale și inspector de bancă la Petroșani. Acolo m-am căsătorit, m-am angajat la întreprinderea de industrializare a laptelui: a fost o perioadă relativ liniștită și s-au născut cei doi copii: Radu și Ligia. Calvarul meu nu s-a sfârșit însă. În urma evenimentelor din Ungaria (octombrie 1956), regimul comunist a intrat în panică, temându-se ca nu cumva și în România să se petreacă ceva asemănător. În 1958-1959 au urmat o serie de arestări masive, primii au fost arestați sub diferite pretexte foștii deținuți politici. Iată-mă arestat în 28 aprilie 1959, sub pretextul că am întreținut corespondență cu un amic al meu – Nicolae Grozav – în scopul de a ne organiza și revolta contra regimului. La acea dată situația familială era aproape disperată: tatăl meu era arestat pe motiv că ar fi chiabur; soacra mea dată afară din învățământ pe motivul că socrul meu – preot greco-catolic – a refuzat trecerea la Biserica Ortodoxă; soția cu cei doi copii în vârstă de 2 și 3 ani. La arestarea mea au contribuit două persoane, după cum mi-am dat seama mai târziu; erau informatori puși special pentru a mă urmări. Imprudența mea a fost că i-am considerat prieteni... Sunt judecat la Deva de Tribunalul Militar și condamnat la 9 ani de închisoare corecțională – pentru atitudine dușmănoasă împotriva clasei muncitoare. Sunt dus la închisoarea din Galați, de unde în 4 decembrie 1959 suntem escortați și duși în port, unde am fost îmbarcați pe un șlep. Eram în jur de 400 de deținuți. În dimineața zilei de 6 decembrie – Sf. Nicolae – acostăm la un chei de pe brațul Chilia, *vis-î-vis* de orașul – acum rusesc – Vîlcov. O zi pe care n-am s-o uit toată viața! Crivățul bătea cu putere, însoțit de o gheață măruntă, care ne înțepa fața. Flămânzi, slăbiți, echipați cu uniforme vărgate, care purtau înscris pe spate cu majuscule C.R., adică contra-revoluționar. Am fost puși să descărcăm un remorcher cu butoaie de varză murată și gogoșari, care au constituit hrana noastră în tot timpul când am fost la tăiat de stuf. La amiază ne-au adus o ciorbă, pe care n-m putut s-o mănânc din două cauze: una că vântul îmi zbura ciorba din lingură și a doua că nu mai puteam deschide gura din cauza frigului! De aici suntem îmbarcați pe un alt șlep-bac, închiriat de M.A.I. de la o societate fluvială franceză (purta pavilion francez și numele de „Gironde"). Mai lipsea doar inscripția cu *liberté-egalité-fraternité*... Cazarea era în cala șlepului, în care erau 4 rânduri de paturi metalice, un vas pentru apă și unul pentru necesitățile fiziologice. Dimineața se dădea deșteptarea la orele 4, ne echipam și ni se servea prima masă: ciorbă de murături și arpacaș.

(continuare în pag. 7)

SUB SEMNUL SFINTEI CRUCI

De la păgînism la creştinism

Simbol cosmic cu mult anterior apariţiei creştinismului, crucea reprezenta la unele popoare din vechime soarele şi armonia contrariilor. Punctul de întretăiere al braţelor ei simboliza centrul universului, iar cele patru braţe indicau punctele cardinale. Spre sfîrşitul Antichităţii, crucea, înainte de a avea o semnificaţie sacră, ajunsese cunoscută mai ales ca instrument de supliciu (preluat în cele din urmă şi în lumea romană). De altfel, în mai toate limbile moderne, cuvîntul provine din lat. *crux,-cis* (în legătură cu *crucio*, "a răstigni", "a tortura"). Cuvîntul grec pentru cruce, *stavros*, însemna în sens propriu un stîlp vertical, de care se putea atîrna vreun lucru oarecare. Şi la romani termenul *crux* pare să fi avut la origine tot sensul de stîlp vertical.

Crucea este simbolul de căpătîi al religiei creştine. Indentificată cu "semnul Fiului Omului" (Matei 24, 30), ea îndeamnă toată suflarea la urmarea lui Hristos (imitatio Christi). Pentru Sfîntul Ignatie, Biserica îşi are rădăcina în lemnul crucii, creştinii fiind ramurile ei. În cultul ortodox, cinstirea Sfintei Cruci este nedespărţită de lauda Învierii: "Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, şi Sfîntă Învierea Ta o lăudăm şi o mărim". În ziua de 14 septembrie, Biserica prăznuieşte Înălţarea Sfintei Cruci, de aceea am găsit nimerit în această lună un scurt remember despre cruce şi semnificaţiile ei.

Creştinismul a prefăcut crucea dintr-un instrument de tortură, aducător de moarte, într-un obiect sfînt, dătător de viaţă. Străvechiul simbol al victoriei soarelui asupra forţelor întunericului a devenit semn al mîntuirii şi al biruinţei întru Hristos, "Soarele Dreptăţii" sau "Răsăritul cel de Sus".

Cinstirea Sfintei Cruci a căpătat o pondere deosebită mai ales după ce Sfînta Împărăteasă Elena, mama Sfîntului Împărat Constantin cel Mare, a descoperit la Ierusalim lemnul crucii de pe Golgota (la anul 326), iar Constantin însuşi adoptase deja crucea ca emblemă pentru steagurile şi monezile sale, după ce la anul 312, când îl înfruntase pe rivalul său Maxenţiu, semnul crucii i se arătase pe cer, ca făgadă de biruinţă: *In hoc signo vinces*, "Întru acest semn vei birui". El a ridicat în inima Romei o cruce impunătoare, considerată prototipul troiţelor de mai tîrziu.

Tradiţia spune că la cererea mulţimii, neputînd să se apropie şi să atingă fiecare lemnul Sfintei Cruci regăsite de Sfînta Elena, Fericitul Macarie, Patriarhul Ierusalimului, a înălţat Sfînta Cruce deasupra amvonului (cum se arată şi în icoana marelui praznic din 14 septembrie), ca să o poată vedea tot poporul (care atunci a strigat cu înfiorată bucurie: "Doamne, miluieşte-ne cu puterea crucii Tale!").

Sinodul al şaptelea ecumenic (Niceea, 787) a stabilit definitiv că modul de cinstire al Sfintei Cruci este asemenea cu cinstirea Sfintelor Icoane, ea reprezentînd semnul distinctiv şi plin de putere al credinţei şi evlaviei creştine. Bisericile creştine tradiţionale sînt construite în formă de cruce şi poartă crucea în vîrf, ca semn identitar şi sfinţitor. Semnul crucii se regăseşte, pînă astăzi, şi în stemele multor ţări creştine. Credincioşii obişnuiesc să poarte crucea la gît, iar mormintele creştine sînt marcate cu cruci. Canonul prevede ca orice fel de cruce să fie sfinţită înainte de a i se da o destinaţie sau alta.

Prin verticala ei, crucea semnifică legătura dintre cer şi pămînt, aspiraţia spre cele înalte, rectitudinea vieţii străluminate de credinţă. Orizontala ei semnifică îmbrăţişarea atotcuprinzătoare a lumii prin iubire jertfelnică, chemarea şi adunarea (*ecclesia*) tuturor în jurul axei sfinte care duce spre Cer. Punctul de întretăiere, de "cuminecare" a orizontalei cu verticala semnifică centrul esenţial al existenţei noastre, buna aşezare în taina mîntuirii, care este posibilă prin con-lucrarea în har a omului cu Dumnezeu, prin conexarea materiei la spirit şi a spiritului creat (sufletul omenesc) la spiritul necreat (Duhul Sfînt).

Diferite forme de cruci

Încă din Antichitate existau mai multe tipuri de cruci. Romanii se foloseau de trei feluri de cruci: *crux comissa*, denumită şi crucea Sfântului Antoniu, avea formei literei **T**; *crux immissa*, sau crucea latină, avea patru braţe (+); *crux decussata*, sau crucea Sfântului Andrei, avea forma literei **X**. Mântuitorul a fost răstignit pe o *crux immissa*. Acest fapt apare şi în Sfînta Scriptură, unde Matei (27, 37), Marcu (15, 26), Luca (23, 38) şi Ioan (19, 19) pomenesc despre titlul pironit *deasupra* capului lui Hristos (redat iconografic cu iniţialele **I.N.R.I.** – Iisus Nazarineanul, Regele Iudeilor).

Se cunosc circa 400 de forme de cruci, dintre care trei sînt cele mai rspîndite:

Crucea Tau, în formă de **T** (litera greacă Tau), forma cea mai veche, cu origini în Orientul păgîn;

Crucea latină/catolică (*crux immissa*), cu 4 braţe inegale: † (stîlpul vertical mai lung). Este forma cea mai răspîndită la ora actuală;

Crucea greacă/ortodoxă, cu 4 braţe egale: **+** (totodată simbolul actual al Crucii Roşii).

În afară de tipurile menţionate mai sus, de o răspîndire mai largă se mai bucură: **Crucea slavă/rusească** (cu 8 braţe), **Crucea celtică** (cu un cerc în mijloc), **Crucea Sfîntului Andrei** (în formă de X), **Crucea papală** (cu 6 braţe, cele din mijloc fiind mai lungi), **Crucea trilobată** (cu extremităţile în formă de treflă), **Crucea sagitată** (cu extremităţile în formă de săgeţi), sau crucile unor vechi ordine cavalereşti, precum **Crucea de Malta** (cu braţele egale şi extremităţile mult lăţite). **Svastica** (vechi simbol păgîn) este şi ea un fel de cruce (**Crucea gammată**).

Crucifixul – crucea mobilă, de obicei manuală, pe care e înfăţişat Iisus răstignit – a apărut cam prin sec.10, cunoscînd şi varianta **Crucifixului complex** (cu Iisus însoţit de îngeri, Sfînta Maria şi Sfîntul Apostol Ioan).

Însemnarea creştinului cu semnul Sfintei Cruci

Creştinul adevărat se legitimează prin semnul Sfintei Cruci, căruia nu doar că i se închină, dar cu care se şi închină el însuşi (şi e bine să conştientizăm cît mai îndeaproape semnificaţia complexă a gestului ritual de "a ne face cruce" – care astăzi, din păcate, este adeseori "luat în deşert"): după rînduiala ortodoxă, ţinem trei degete ale mîinii drepte bine împreunate (semnificînd unitatea treimică a lui Dumnezeu), iar pe celelalte două lipite în podul palmei (semnificînd cele două firi unite "fără amestecare" în Hristos, dar şi cele două ipostaze ale umanului – bărbatul şi femeia – prosternate dinaintea Sfintei Treimi, ba încă şi unitatea sufletului cu trupul în firea noastră omenească); ducem mîna întîi la frunte (cinstind raţiunea umană subsumată Raţiunii Divine), apoi la piept (unde bate inima, centru al vieţii biologice, dar şi duhovniceşti), iar la urmă pe umărul drept şi pe cel stîng (ca într-o cuprindere a întregii noastre fiinţe); şi rostim concomitent (cu voce tare sau doar în gînd) marea taină a Dumnezeirii creatoare şi proniatoare: "în numele Tatălui" (cînd ne ducem mîna în sus) "şi al Fiului" (cînd ne ducem mâna în jos) "şi al Duhului Sfînt" (cînd ne-o ducem în lateral, de-a dreapta şi de-a stînga), încheind cu cuvîntul *Amin* (care se tâlmăceşte: "Adevărat", "Aşa să fie!") – întărire a mărturisirii noastre "în Duh şi în Adevăr".

În închinarea cu semnul Sfintei Cruci avem, aşadar, rezumatul întregului nostru crez creştinesc şi mărturia simplă a faptului fundamental că *"toate se cer după Cruce"* (Sfîntul Maxim Mărturisitorul).

Răzvan CODRESCU

INTERVIU CU D-L ZAHARIE URDEA

(urmare din pag. 6)

Mâncam numai de două ori pe zi: dimineaţa, înainte de plecare la muncă, şi seara, când veneam de la muncă. Zăream încă stelele pe bolta cerească la numărătoarea care se făcea pe mal şi unde eram daţi în primire soldaţilor M.A.I. şi unui gardian, înarmaţi şi însoţiţi de câini-lup. După un marş de 4-5-6 km, depinde unde era locul de muncă, recoltam stuf. Norma era mare şi în primele zile nu am putut-o îndeplini toţi deţinuţii. Seara, sosiţi la bac, cei sub normă erau pedepsiţi cu 25 lovituri la spate, de însuşi comandantul bacului. În echipa în care lucram eu aveam două persoane mai în vârstă şi care erau ajutate de noi, cei mai tineri, să-şi îndeplinească norma: erau profesorul Haiduc, de la Politehnica din Timişoara, şi Gherman, de la opera din Iaşi. Acolo am cunoscut şi am avut prieteni pe scriitorii I. D. Sârbu (conferenţiar universitar la Cluj), Al. Paleologu, Al. Ivasiuc, Mihadaş, dar şi pe renumitul profesor ORL Dr. Mihai Jubu. Stuful se recolta numai iarna, când apa era îngheţată. Venind primăvara, am fost duşi la o colonie de muncă aproape de Letea – numită Grindu, apoi am plecat în Insula Mare a Brăilei, unde am lucrat la îndiguirea Dunării şi la munci agricole. Am trecut prin coloniile: Stogneşti, Strâmba, Salcia, Gradina şi Băndoiu. Toate muncile erau normate. Primăvara ne mai completam hrana cu boabe de porumb (cei ce mergeam la semănatul acestuia), cu lujeri fragezi de trestie, iar când lucram la sfecla-de-zahăr, prăşit, recoltat, ne săturam din sucul acesteia... Dar pe ascuns, căci cine era prins, la sosirea la colonie era pedepsit tot cu 25 lovituri la spate. Prin 1962, a fost o epidemie de leptospiroză şi febră tifoidă în colonii. Au fost separaţi cei ce au fost atinşi de această boală, printre care şi un grup de 6 amici – care ne-am săturat de munci agricole, ne-am declarat purtători de germeni, am fost izolaţi şi duşi la Gherla. Aici am lucrat ca zidar la întreţinerea închisorii, în special la tencuit. În 6 august 1964, în urma Decretului 411/1964, am fost graţiat de restul pedepsei şi după aproape 6 ani am revenit la Petroşani. Copiii erau la şcoală, nu m-au recunoscut; soţia divorţase între timp, pentru a-şi păstra locul de muncă. Ne-am recăsătorit, m-am angajat la întreprinderea de morărit-panificaţie, unde aveam şi timp liber pentru a-mi relua studiile la Facultatea de Drept din Cluj. În 1968, pentru a ne apropia de casele noastre (Sighişoara şi respectiv Făgăraş), prin relaţii de oameni buni (mai erau şi din aceştia), am venit la Sibiu: soţia la Banca Agricolă nou-înfiinţată, iar eu la Panificaţie.

(Va urma)

A consemnat
Col (r) Victor Neghină

1910 CENTENAR ARSENIE BOCA 2010

Privirea veşniciei

PICTURA PĂRINTELUI ARSENIE BOCA

Despre pictura Părintelui Arsenie Boca încă nu s-a vorbit destul. Numele Părintelui e asociat mai ales cu volumul *Cărarea Împărăţiei*[1], o capodoperă a gândirii filocalice româneşti. Dar, aşa cum observa Părintele Teofil Părăian[2], personalitatea complexă a Părintelui Arsenie nu se poate „reduce" la o singură carte, fie ea şi remarcabilă. Pe lângă harisma de văzător cu duhul (atât de preţuită de ucenicii din Ţara Făgăraşului)[3] şi cea de predicator[4] şi scriitor filocalic, mai există o dimensiune a personalităţii sale care merită în egală măsură atenţie: cea de pictor bisericesc[5]. Dacă misiunea pastorală a Părintelui a fost asemănată cu aceea a unui profet „în duhul lui Ilie" (P. S. Daniil de Vârşeţ)[6], acelaşi lucru se poate spune despre pictura sfinţiei sale: e o pictură profetică. Într-un remarcabil fragment de scrisoare[7], marele teolog Nichifor Crainic elogia „noutatea stilului şi a viziunii" picturii de la Drăgănescu. De altfel, aprecieri precum „pictură transfigurată" (Nichifor Crainic)[8] sau „vizionară" (Î. P. S. Laurenţiu Streza)[9] s-au făcut nu o dată despre pictura Părintelui.

Tot ce ştim **sigur** despre concepţia Părintelui Arsenie referitor la pictură se află consemnat în „textul de la Sinaia"[10], o retrospectivă extrem de concisă (dar şi de bogată în consideraţii estetico-teologice) a activităţii sale de pictor. Inovaţiile (mărturisite şi asumate) aduse la Drăgănescu sunt: împărţirea pereţilor laterali în două registre tematice, unul superior, la scară mare, iar altul inferior, la scară mică (consecinţă: „sfinţii sunt implicaţi într-o temă dramatică" – e anulat aspectul **static** al întregului ansamblu), tonalitatea foarte deschisă a culorilor, armoniile calde, desenul în alb (eliminarea negrului din contur şi compoziţie…), tehnica picturii în email, pe fond şi liniatură de aur[11]. Toate aceste procedee nu sunt inovaţii luate în parte, dar **împreună** produc un efect surprinzător şi inconfundabil asupra privitorului.

Prima senzaţie pe care o încerci când intri la Drăgănescu este una de **imponderabilitate.** Gravitaţia e suspendată sau, dimpotrivă, „răsturnată": eşti absorbit **în sus**, spre înalt! Cum s-ar putea tâlcui **ineditul** acestui stil de pictură „în tempera" la care Părintele a trudit „cu multă originalitate şi documentaţie" (pisania bisericii)[12] vreme de peste 15 ani? **Fondul** este fără doar şi poate ortodox („o smerită mărturisire ortodoxă de credinţă" – aceeaşi pisanie). Maniera de execuţie, însă, lasă loc la interpretări din cele mai interesante. M-aş încumeta să ofer doar una, nu neapărat cea mai legitimă sau mai avizată. În „textul de la Sinaia", există aluzii la istoria picturii occidentale (Renaştere, Romantism), la esteticieni ai artei (Hegel) sau la artişti consacraţi (Da Vinci, Michelangelo). Îndrăznesc să cred că aceste aluzii nu sunt întâmplătoare. Conştient sau nu, Părintele a realizat în pictura lui o sinteză „în duh ortodox" a tradiţiei bizantine cu elemente ale tradiţiei apusene. Este „limita" până la care Răsăritul ortodox poate ieşi în întâmpinarea Apusului catolic şi protestant. Dacă din pictura Părintelui lipseşte o anumită **austeritate** ascetică specific bizantină, din ea lipseşte în egală măsură acea „materialitate" (încărcătură cromatică) specific apuseană. Tocmai aceste „lipsuri" fac posibilă o surprinzătoare sinteză.

Un exemplu foarte „concret" îl găsim la Drăgănescu. În partea stângă a naosului, spre final, putem citi cuvintele: *Extra Ecclesia Nulla Sallus* (Sf. Ciprian, *De unitate Ecclesiae*, cap. IV). Imediat jos sunt reprezentate bisericile Sf. Sofia din Constantinopol şi Sf. Petru din Roma – **împreună!** Cele două biserici se alătură, formând un corp comun, iar în semicerc deasupra lor este scris: „Cred întru **una** sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică". Este un apel **simbolic** la unitatea de credinţă a Bisericii din timpul Sinoadelor Ecumenice. Iată un motiv în plus pentru care pictura Părintelui Arsenie poate fi numită **profetică**[13]**…**

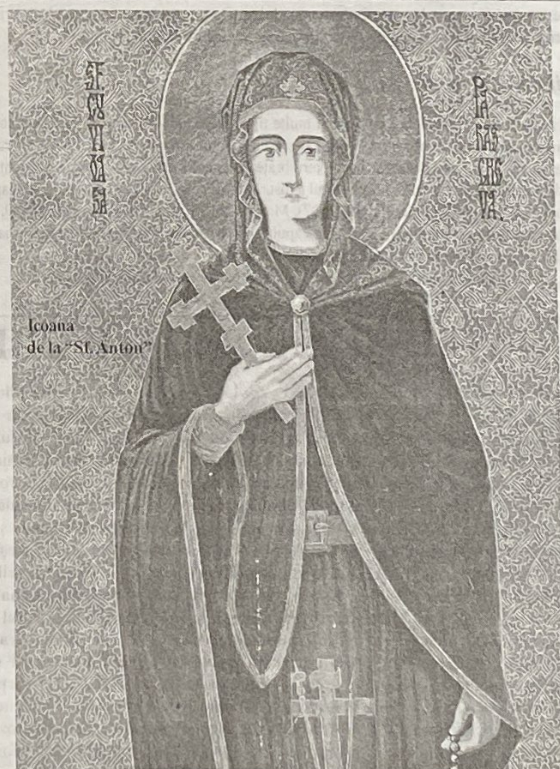
Desigur, îmbinarea subtilă a tradiţiei bizantine cu elemente ale tradiţiei apusene poate lăsa loc la interpretări mai mult sau mai puţin legitime în raport cu ceea ce a dorit „cu adevărat" Părintele să exprime prin pictura sa. Cert este că în cazul de faţă apelul la unitatea Bisericii este unul tulburător de actual. Într-o formulare memorabilă (consemnată de ucenicii din Ţara Făgăraşului), Părintele Arsenie ar fi spus că „Ortodoxia şi Catolicismul sunt două strane ale aceleiaşi Biserici"[14]. Cu menţiunea, poate, că Ortodoxia este strana „din dreapta"…

Să adăugăm că Biserica Drăgănescu nu este singura pictată de Părintele, ci doar singura pictată **integral** de acesta. E interesant de ştiut că există în Bucureşti câteva picturi şi icoane ale Părintelui. Biserica **Sf. Elefterie Nou**, de pildă, unde Părintele a lucrat ca pictor secund în anii 1959-1960[15], deţine o superbă frescă a Maicii Domnului cu Pruncul în absida centrală a altarului (foto). Realizată în timpul prigoanei comuniste (ultimul val de arestări începuse în 1958), fresca pare să înfăţişeze un **Prunc Iisus îmbrăcat în zeghe de deţinut** („În temniţă am fost şi aţi venit la Mine" – *Matei* 25, 36), cu mâinile deschise iubitor şi jertfelnic. Fapt cu totul remarcabil, „efectul de zeghe" este obţinut prin dispunerea cutelor şi a umbrelor. **Pruncul suferă alături de cei întemniţaţi pe nedrept,** ar putea fi „tâlcul" acestei tulburătoare scene (de a cărei singularitate în iconografia ortodoxă nu ne îndoim). E curios faptul că **nimeni nu a sesizat acest lucru până astăzi.** De parcă „ochii noştri au fost ţinuţi să vadă"…

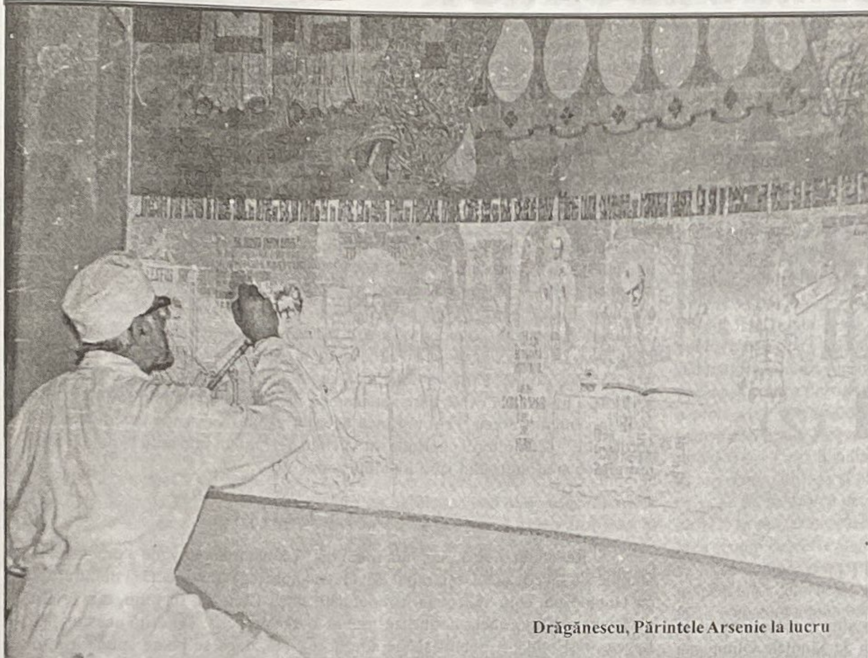
Încă un amănunt tulburător: Părintele a păstrat o minunată schiţă în cărbune care reprezintă **stadiul de proiect** al elaborării frescei. Diferenţele sunt vizibile, dar nesemnificative. Se prea poate ca Părintele să fi fost nevoit să-şi „armonizeze" stilul cu ansamblul picturii murale din absida altarului, la care a lucrat împreună cu maestrul Vasile Rudeanu.

Fresca de la "Sf. Elefterie"

Icoana de la "Sf. Anton"

Drăgănescu, Părintele Arsenie la lucru

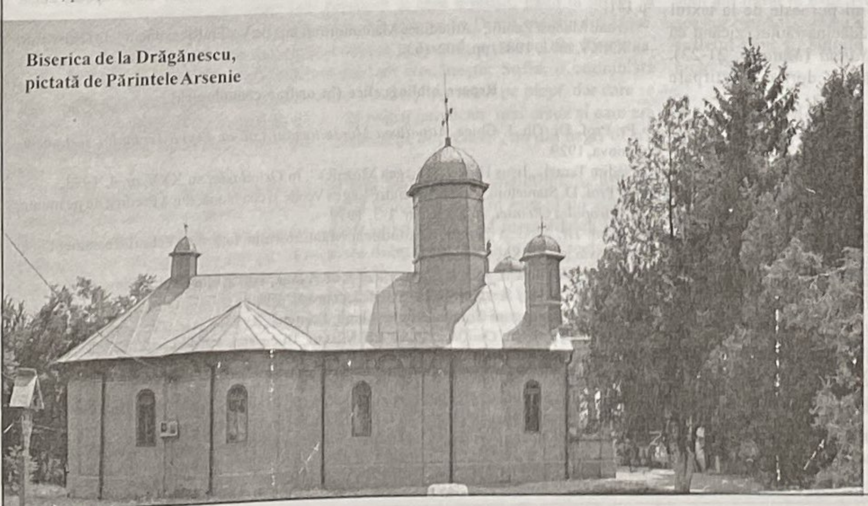
După mărturia Părintelui Teodor Bodogae[16], coleg de bancă al Părintelui în perioada studiilor sibiene (1929-1933), una din cele 25 de scene cu subiect istoric de la **Ateneul Român** a fost executată cu aportul Părintelui Arsenie, pe atunci elev al Profesorului Costin Petrescu, autorul frescei de la Ateneu (1935-1937). Scena îl reprezintă pe Mihai Viteazul intrând triumfal în Alba Iulia. Părintele Arsenie (Boca Zian) a făcut parte din ultima promoție a profeșorului Petrescu, absolvind Academia de Arte Frumoase (secțiunea „Artă Decorativă") cu calificativul „Foarte bine" (iulie 1938).

În sfârșit, o icoană la a cărei descoperire (pe care nu mă sfiesc s-o numesc miraculoasă) am luat parte eu însumi, se află expusă în naosul Bisericii **Sf. Anton - „Curtea Veche"**, cea mai veche ctitorie a orașului cu arhitectură originară. Este vorba de o icoană a Sfintei Cuvioase Parascheva de la Iași. Până mai deunăzi nu se știa cine a pictat-o. Dar Dumnezeu a descoperit acest lucru „la plinirea vremii". Chiar înainte de Rusaliile acestui an, icoana a fost recunoscută (în virtutea asemănărilor izbitoare cu stilul picturii de la Drăgănescu) și expusă (după o curățare prealabilă) la loc de cinste în naosul bisericii. Icoana de la Sf. Anton constituie, poate, cea mai **luminoasă** reprezentare a Sfintei Parascheva pe care mi-a fost dat s-o întâlnesc.

Toți sfinții pictați de Părintele au aceeași privire: te fixează în (și din) veșnicie. Privesc în tine, prin tine, dincolo de tine. Această privire constituie pecetea inconfundabilă a picturii Părintelui Arsenie Boca. De fapt, aceeași privire o avea el însuși. Privea în tine, prin tine și dincolo de tine. Despre această privire mărturisesc toate fotografiile în care i s-a păstrat chipul. Despre această privire mărturisesc ucenicii lui, împreună cu toți sfinții pictați de dânsul – **privirea veșniciei.**

Alexandru Valentin CRĂCIUN

Note: [1] Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 2003, ed. a IV-a, îngrijită de Monahia Zamfira Constantinescu și de Pr. Simon Todoran. [2] *Cf.* Părintele Teofil Părăian, *Amintiri despre duhovnicii pe care i-am cunoscut,* Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2003, p. 148. [3] Vezi *Mărturii din Țara Făgărașului despre Părintele Arsenie Boca,* Editura Agaton, Făgăraș, 2004. [4] Vezi volumul de predici scrise la M-rea Prislop (1946-1950), *Cuvinte Vii,* Deva, 2006. [5] Vezi *Biserica de la Drăgănescu – Capela Sixtină a Ortodoxiei românești,* Deva, 2005. [6] Cf. *Noi Mărturii din Țara Făgărașului despre Părintele Arsenie Boca,* Editura Agaton, Făgăraș, 2005, p. 6. [7] Cf. *Cărarea Împărăției,* ed. cit., p. 331. [8] *Ibidem.* [9] Cf. *Noi Mărturii...,* ed. cit., pp. 49, 54. [10] Cf. *Biserica de la Drăgănescu...,* ed. cit., p. 15-19. [11] *Ibid.*, pp. 18-19. [12] *Ibid.*, p. 22. [13] *Ibid.*, p. 176, P. S. Daniil de Vârșeț: „Învăluite de mâna Părintelui Arsenie în același nimb și aură într-o «perihoreză» ecumenică vizionară, ortodoxia și catolicismul, reprezentate simbolic de către cele două catedrale emblematice – Sf. Sofia din Constantinopol și Sf. Petru din Roma – vor ajunge într-un târziu din nou la «unirea ipostatică» a primului mileniu creștin, conform iconografiei de la Drăgănescu". [14] Cf. *Mărturii...,* ed. cit., p. 94. [15] Cf. *Cărarea Împărăției,* în prefața Î. P. S. Nicolae Corneanu. [16] *Cf.* „În amintirea Părintelui Arsenie", *Telegraful român*, nr. 2-4/1990, p. 4; vezi și *Noi Mărturii...,* ed. cit., pp. 54-55.

Biserica de la Drăgănescu, pictată de Părintele Arsenie

O VIAȚĂ DE SFÂNT

1910: Se naște la 29 septembrie, la Vața de Sus, jud. Hunedoara, Zian (fiul lui Iosif Boca și al soției sale Cristina), care-și va lua mai târziu numele călugăresc de Arsenie (în gr.: "cel plin de bărbăție"),

1929: La 10 mai, în curtea Liceului "Avram Iancu" din Brad, șeful de promoție al absolvenților din acel an, Zian Boca, planta, în cadru festiv, un gorun ce avea să se numească, prin hotărârea tuturor celor de față, "Gorunul lui Zian". Cel ce se născuse în inima Ardealului, aproape de Țebea, unde veghează "Gorunul lui Horea", săvârșea un gest simbolic, pe care abia astăzi îl putem cântări în toată semnificația lui: nu departe de gorunul marelui mucenic al istoriei neamului nostru se sădea gorunul celui ce avea să fie marele mărturisitor harismatic al credinței strămoșești.

1933: După absolvirea Institutului Teologic din Sibiu, Mitropolitul Nicolae Bălan îl trimite cu bursă la Academia de Arte Frumoase din București, unde va urma și studii de Medicină.

1935: Este hirotonit, pe 29 septembrie, diacon celib.

1939-1940: După terminarea Academiei de Arte Frumoase, își începe ucenicia în monahism, petrecând trei luni în Sfântul Munte Athos. Se spune că acolo ar fi dat de un duhovnic aspru, care i-a zis: "Mă, tu nu ești în stare de nimic! Nici la măturat nu ești bun!", la care tânărul și-a spus în sinea lui: "Aici e de mine, la ăsta stau!". Încă din prima tinerețe se simte la el vocația asumată a celui ce mai târziu avea să proclame: „Măi, nu toți cei din lume se prăpădesc, nici toți cei din mănăstire se mântuiesc... Unii din-tre călugări nu suînt călugări, ci cuiere de haine călugărești... De vrei să te faci călugăr, fă-te ca focul!". În același an este închinoviat la Sâmbăta de Sus, pentru ca în anul următor să fie tuns în monahism și să înceapă ceea ce s-a numit "mișcarea de reînviere duhovnicească de la Sâmbăta".

1942: Este hirotonit preot, pe 10 aprilie.

1945-1948: Este în mai multe rânduri anchetat de Securitatea comunistă (la Râmnicu Vâlcea, Brașov, Făgăraș).

1948: În 25 noiembrie este adus la Prislop de către Mitropolitul Nicolae Bălan.

1949: În 14 septembrie, de ziua Înălțării Sfintei Cruci, este hirotesit protosinghel.

1950: Se încheie activitatea sa ca stareț, Prislopul devenind mănăstire de maici. Rămâne la Prislop ca duhovnic.

1951-1952: Ridicat în noaptea de 15 spre 16 ianuarie 1951, este dus la Canal, dându-i-se drumul abia în anul următor, când se întoarce la Prislop.

1955: Este din nou anchetat de Securitate (Timișoara) și face 6 luni de detenție.

1959: Prin actul Episcopiei Aradului nr. 2407/1959, este îndepărtat din mănăstire. Fără a fi caterisit, i se interzice să mai slujească. Este angajat la Biserica "Sf. Elefterie" din București, ca pictor secund pe lângă meșterul Vasile Rudeanu.

1961: Este angajat la Atelierul de Pictură al Patriarhiei, de la Schitul Maicilor.

1968: Iese la pensie, neîncovoiat de vremuri. Începe pictura bisericii parohiale de la Drăgănescu, nu departe de București.

1969-1989: După izgonirea de la Prislop, obștea de maici se reorganizează la Sinaia, unde Părintele Arsenie și-a avut și el, până la moarte, chilia și atelierul de pictură, în care se retrăgea la răstimpuri.

1989: Se mută la Domnul pe 28 noiembrie și este înmormântat, pe 4 decembrie, în cimitirul Mănăstirii Prislop, unde odihnește până astăzi.

ATITUDINEA MÂNTUITORULUI FATA DE LEGEA VECHIULUI TESTAMENT (2)

(Urmare din numărul trecut)

PREDICA DE PE MUNTE

În Vechiul Testament, dar si în spiritualitatea altor popoare, muntele este un loc al puterii, al sacrului. E destul să pomenim de Muntele Olimp sau Fuji, de cetățile indienilor din America centrală zidite pe cele mai înalte culmi, pentru a realiza că omul se simte mai aproape de divinitate în munte. La poporul evreu doi munți au jucat un rol important: muntele Sion, unde e zidit Ierusalimul, și muntele Sinai, unde a fost dată Legea. Dintre evangheliști, Sf. Matei insistă cel mai tare pe ideea de munte, mai multe episoade din *Evanghelia* sa fiind relatate ca petrecându-se în munte: Schimbarea la Față (cap. 17), muntele de pe care a fost ispitit (cap. 4), „muntele fericirilor" (cap. 5-7) și muntele Înălțării la cer (cap. 28). *În ultimele două cazuri* – notează Pr. Simion Todoran – *este vorba de o autoritate incontestabilă pentru pronunțarea poruncilor, așa cum a făcut Moise pe Muntele Sinai. Felul cum persoanele implicate în evenimente erau așezate, conținutul învățăturii date pe munte, toate acestea sunt argumente decisive în a demonstra că modelul mozaic este unul din componentele majore ale hristologiei mateiene* **[19]**. Conform Pr. Prof. D. Stamatoiu, Muntele Fericirilor, cum e numit, ar fi identificat cu Muntele Kurun Hattin de azi, având o înălțime de 560 m față de lacul Ghenizaret **[20]**.

Cuvântarea Mântuitorului din acest munte e prezentată mai ales de Sf. Matei în capitolele 5, 6 și 7, dar apare și la Sf. Luca, mai pe scurt, și *ea ocupă, în Noul Testament locul pe care, în Vechiul Testament îl deținea Decalogul. (...) Legea morală a Vechiului Testament o regăsim aici, dar completă și desăvârșită* **[21]**.

După enunțarea fericirilor, care constituie nucleul noii morale, începe, o dată cu versetul 17 al cap. 5, partea a doua, prin anunțarea temei: *Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau Proorocii, n-am venit să stric, ci să plinesc.* Sf. Ioan Gură de Aur are o tâlcuire foarte interesantă a acestui verset: *Cine L-a bănuit pe Hristos că a venit să strice Legea sau Profeții, cine l-a învinuit, ca Hristos să dea acest răspuns? (...) Că poruncile ca oamenii să fie blânzi, îngăduitori, milostivi, curați cu inima, luptători pentru dreptate nu presupun un gând ca acesta, ci unul cu totul potrivnic. (...) Pentru că avea să dea legi mai mari decât legile Vechiului Testament (...) și pentru că avea să deschidă drumul unei mai înalte viețuiri, dumnezeiești și cerești* **[22]**.

În cele ce urmează, Mântuitorul expune *plinirile* efective, cu exemple. Acum, cum se cântă în dogmatica glasului 2 la vecernie, *trecut-a umbra Legii și darul a venit*, legea darului. Prima dată Mântuitorul se referă la porunca a 6-a a Decalogului: *Să nu ucizi!* (*Ieșirea* 20, 13). Mântuitorul pornește de la textul biblic, care interzice omuciderea, și merge până la rădăcina răului, zicând că *Oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă* (*Matei* 5, 21-22). Cuvântul Său pătrunde până la înlăturarea cauzei răului, dorind o extirpare completă a acestuia din om.

Următoarea poruncă pe care Mântuitorul o analizează e cea de-a 7-a: *Să nu fii desfrânat!* (*Ieșirea* 20, 14). Mântuitorul adaugă însă că cel care doar se uită cu gând poftitor la femeie a și săvârșit adulter în inima lui, într-un mod asemănător cu ceea ce a zis despre ucidere: *ceea ce este mânia pentru ucidere este pofta pentru adulter* **[23]**. În continuare, Mântuitorul prelungește ceea ce a spus mai înainte cu o precizare despre divorț. La evrei era în practică obiceiul ca bărbatul să poată să se despartă pentru aproape orice motiv de soția lui, atâta vreme cât îi dă carte de despărțire. Deși și la iudei cartea de despărțire era un motiv de dezbatere religioasă, se ajunsese chiar ca, *după rabi Hillel, bărbatul să poată să dea carte de despărțire soției sale chiar și atunci când numai aceasta ar fi mers cu capul descoperit, sau ar fi cusut pe stradă, sau ar fi ars bucatele* **[24]**. Mântuitorul ridică prestigiul căsătoriei și prin cuvânt, după ce am văzut că a săvârșit prima minune din activitatea Sa pământească la nunta din Cana Galileii (*Ioan*, cap. 2).

Următoarea paralelă expusă de Mântuitorul este cea referitoare la jurământ, găsită la *Levitic*, cap.19, versetul 12: *Să nu jurați strâmb în numele Meu!* La vechii evrei cărora li se adresa Mântuitorul *jurământul comportă o conotație de blestem, dacă jurământul se dovedește a fi fals sau dacă este încălcat* **[25]**. Jurămintele în care nu era implicat numele lui Dumnezeu să fie considerate pasibile de a fi încălcate. În acest sens, Mântuitorul desființează practica jurământului la evrei, care ajunsese să fie folosit mult prea ușor.

Penultima paralelă se referă la legea talionului. Conform textului din *Ieșirea* 21, 24, plata pentru o nedreptate socială consta într-o pedeapsă pe măsură, însă această poruncă se regăsește și la alte popoare **[26]**, Mântuitorul o copleșește prin porunca dragostei: celui ce vrea să-ți ia haina, să-i dai și cămașa, celui ce vrea să mergi o milă cu el, mergi două, celui ce te lovește peste un obraz, întoarce-i-l și pe celălalt. Porunca aceasta se prelungește și în ultima antiteză: *Ați auzit că s-a zis: „Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău". Iar Eu zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc* (*Matei* 5, 43-44). Prima parte a poruncii se află în *Levitic* 19, 18 și e poruncă divină. Partea a doua, cea care spune să urăști pe vrăjmaș, este o adițiune a învățaților evrei, care spuneau că iubirea de aproapele se mărginește doar la semenul evreu. Prin porunca aceasta a iubirii – a lui Dumnezeu și a aproapelui – Mântuitorul cuprinde tot Vechiul Testament într-unul Nou: al iubirii jertfelnice și al urcușului spre îndumnezeire.

CONCLUZII

Revelația divină este, fără îndoială, cea mai mare dovadă a dragostei lui Dumnezeu față de om. Deși inițial Revelația a fost legătura directă și neîntreruptă cu Dumnezeu, cum vedem în începuturile cărții Genezei, în timp, din pricina decăderii omului, unele norme au trebuit fixate în scris. Datorită acestui fapt, Legea, deși bună, a trebuit să fie adusă la viață, dacă se poate spune așa, de harul și binecuvântarea venite prin Hristos. De aceea și în ziua de azi, oricât s-ar discuta pe tema Noului Testament, oricâte studii de aprofundare s-ar scrie, esența rămâne tot în Taine, în trăirea lui Hristos Cel mereu prezent în Biserică. De aceea Biserica nu a fost afectată nici de distrugerea Templului din Ierusalim de către romani, nici de căderea Constantinopolului, pentru că Legea Noului Testament se află în primul rând în inimile celor credincioși și mai ales în Sf. Potir cu care aceștia sunt (sau ar trebui să fie) într-o strânsă și neîntreruptă legătură.

Din punct de vedere religios, *Vechiul Testament este o scriere de rangul întâi, dar mai ales Vechiul Testament este pentru Noul ceea ce este rădăcina pentru floare. Ambele Testamente formează Sf. Scriptură a Bisericii, fără Vechiul n-ar exista Noul, ne-ar lipsi Hristos* **[27]**. *Ca și Noul Testament, Vechiul Testament cuprinde voia lui Dumnezeu exprimată prin oamenii Săi aleși* **[28]**.

Din cele expuse mai sus rezultă doar un singur lucru valabil pentru creștini și iudei deopotrivă, anume *universalitatea legii iubirii inaugurată de Hristos*.

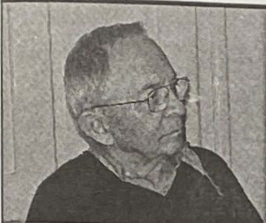
Caesar ARONET
Student la Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Dumitru Stăniloae" din Iași

Note:

[19] Pr. Simion Todoran, „Iisus și Vechiul Testament", în *Credința Ortodoxă*, an I, nr. 2, 1996, p. 99.
[20] Pr. Prof. D. Stamatoiu, „Raportul dintre Legea Veche și cea Nouă, după Predica de pe munte", în *Mitropolia Olteniei*, an XXXI, nr. 1-3, 1979, p. 548.
[21] *Ibidem*
[22] Sf. Ioan Hrisostom, *Omilii la Matei*, EIBMBOR, București, 1994, p. 195.
[23] Pr. Prof. D. Stamatoiu, *op.cit*, p. 554.
[24] Pr. Prof. Dr. Gh. I. Ghica, *Atitudinea Mântuitorului față de Legea Vechiului Testament*, Craiova, 1929, p. 68.
[25] *Enciclopedia iudaismului*, Ed. Hasefer, București, 2000, p. 120.
[26] *Codul lui Hamurabi* este cel mai vechi exemplu în acest sens; o practicau și romanii
[27] Pr. Prof. N. Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, p.141.
[28] Ierom. Modest Zamfir, „Atitudinea Mântuitorului față de Vechiul Testament", în *Ortodoxia*, an XXXV, nr. 1, 1983, pp. 102-103.

Repere bibliografice (în ordine cronologică)

- Pr. Prof. Dr. Gh. I. Ghica, *Atitudinea Mântuitorului față de Legea Vechiului Testament*, Craiova, 1929.
- Nadim Tarazi, „Iisus Hristos și Legea Mozaică", în *Ortodoxia*, an XXV, nr. 4, 1973.
- Pr. Prof. D. Stamatoiu, „Raportul dintre Legea Veche și cea Nouă, după Predica de pe munte, în *Mitropolia Olteniei*, an XXXI, nr. 1-3, 1979.
- Ierom. Dr. Modest Zamfir, „Atitudinea Mântuitorului față de Vechiul Testament", în *Ortodoxia*, an XXXV, nr. 1, 1983.
- Rabi Gerșion Apeal, *The concise code of Jewish Law*, vol. 2, Ktav Publishing, 1990.
- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, EIBMBOR București, 1991.
- *Novum Testamentum Graece*, Nestle-Aland, Stuttgart, 1993.
- Sf. Ioan Hrisostom, *Omilii la Matei*, EIBMBOR, București, 1994.
- Pr. Lect. Simion Todoran,
- *Enciclopedia iudaismului*, Ed. Hasefer, București, 2000.
- Pr. Dumitru Stăniloae, *Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe*, EIBMBOR București, 2002.
- Pr. Prof. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.
- Prof. Petre Semen, *Introducere în teologia biblică a Vechiului Testament*, Ed. Trinitas, Iași, 2008.

CEALALTĂ FAȚĂ A EXILULUI (7)

Erast CĂLINESCU

NEUITAREA OBÂRȘIEI

Căutam mereu de lucru. Sistemul de informare guvernamental, în Canada, este mai mult decât impecabil. Ofertele de lucru din ziare ocupă fascicole întregi, iar centrele *d'emploi* sunt adevărate izvoare de propuneri. Zeci de broșuri, de cataloage, pe domenii și pe specialități, afișe, diaporame – toate deschise pentru cei interesați, cursuri de recalificare gratuite pentru cei aflați în șomaj etc.

Foarte căutate erau posturile de specialiști oferite de "guvern" (Canada nu este un stat condus de un președinte, ci doar de un guvern, supus în mod simbolic reginei Angliei). În agricultură, de exemplu, se publicau concursuri pentru felurite posturi de tehnicieni. Mă învățasem deja minte să țin secret doctoratul meu și reușisem la un concurs de "Inspector al platformelor de gunoi" din diferite ferme – un post stabil și bine plătit. Cu toate acestea, nu mi s-a atribuit postul, pe motivul că îmi lipsea "experiența canadiană". De fapt, nu le-a convenit vârsta mea, criteriu pe care nu-l puteau invoca, pentru a nu fi acuzați de discriminare...

Dar cum spune românul: "Nu știi de unde sare iepurele!". Într-o bună zi (de câtă vreme așteptam și eu o bună zi!), o binevoitoare doamnă, care îmi știa căutările, îmi aduse vestea că un mare magazin angajează români!

Istoria acestui magazin începe prin sec. XIX, când evreul Pascal, născut și crescut pe meleaguri românești, a imigrat, cu primele valuri de români, în Canada. Cu puținii bani pe care îi avea, și-a deschis o prăvălie în care vindea șuruburi, cuie, clești și ciocane, prăvălie care a făcut între timp pui, astfel că devenise acum Compania Pascal, cu filiale prin toată Canada. Lanțul de supermagazine Pascal vindea de toate: obiecte fero-metalice, electronice, sportive, de grădinărit, casnice etc. Dar faima sa erau șuruburile: de toate felurile, metrice sau britanice, de la cele mai mari și până la cele mai mici. Afacerea era proprietatea a cinci frați, din a treia sau a patra generație de la bătrânul Pascal, care nu uitau însă de pe unde a venit înaintașul lor și pe unde au rămas mormintele strămoșilor lor: *o neuitare a obârșiei, de care orice neam s-ar putea mândri...*

Și iată-mă și vânzător de mai multe, la Pascal! Masivul italian care conducea acest mare magazin cu autoservire era un tip prietenos, dar drept. Am început prin a lucra printre crătiți, farfurii, linguri și cuțite (cuțitele nu erau niciodată plasate aproape de intrarea în magazin, ca să nu fie... la îndemâna răufăcătorilor!), împreună cu Roberta, o portugheză care mă tot iniția, de exemplu, să nu scap pe jos vreo farfurie din porțelan "incasabil"... că se sparge, sau că "Marguerite" e un fel de strecurătoare... pentru fiert legumele în aburi etc. Șefă ne era o recentă văduvă între două vârste, care îmi tot povestea, oftând, cât a suferit îngrijindu-și bărbatul bolnav, dar că acum și-a cumpărat o mașină nouă și că învață să conducă. Însă um eu mă făceam că plouă, a vorbit cu italianul și am fost transferat la cuie și șuruburi... Mai ridicam eu câte o ladă cu cuie, dar nu-mi mai făcea nimeni curte... Văduva veselă își alesese deja un frumos negru nigerian, doctor în Drept de la Sorbona, bun prieten de-al meu, care mi-a destăinuit, deja a treia zi, că șefa i-a adus la cunoștință că în prezent *hobby*-ul ei e să facă sex...

În magazin erau vreo 4-5 supraveghetori – "câinii", cum îi numeam noi – care nu-ți lăsau o clipă de răgaz, chiar dacă nu aveai clienți. Trebuia să-ți găsești mereu ceva de făcut. Am învățat sutele de feluri de șuruburi și șurubele, cuie și cuișoare, și am devenit îndemânatec până și la tăiat sticla!

Atmosfera colegială din magazin îmi făcea munca destul de plăcută, în orice caz mai plăcută decât în dughenele prin care lucram tot timpul singur. Colegi îmi erau: nigerianul pe care l-am mai pomenit și care a reușit, până la urmă, să ocupe un post de inspector de penitenciar; alt doctor în Drept, negru din Haiti, care își consola soția că nu-e el singurul doctor la Pascal; un evreu din România, al cărui fiu, născut în Canada, vorbea perfect românește; Sofia, o comunistă frumușică din Armenia sovietică, mereu cu secera și ciocanul pe piept, dar care se lăuda că are o mătușă milionară în SUA; un negru jamaican mai ursuz și care era cam marginalizat de ceilalți negri, căci "descindea din sclavi", nu din negri liberi, etc.

Îmi plăcea să am de-a face cu clienți francofoni și anglofoni, de diferite categorii sociale, care parcă așteptau, ca și mine, un cuvânt bun și un zâmbet. Câteodată ,mai greșeam și eu, pentru că nu asimilasem încă mentalitatea lor (de exemplu, am mângâiat pe cap pe un negrișor drăguț, iar mama lui m-a reclamat că l-am lovit, pentru ca șeful magazinului să mă învețe că a atinge pe cineva, chiar cu afecțiune, dar fără voia sa, poate constitui AICI un delict...). Și, în sfârșit, mai venea câte unul beat sau nervos, care nu găsea ce căuta și mă înjura, dar... "Clientul nostru – stăpânul nostru"...

În magazin se petreceau zilnic diferite lucruri, dar cea mai pitorească boacănă au comis-o trei flăcăi ruși, veniți la Montréal să joace hochei cu o echipă de juniori. Plimbându-se prin magazin, le-au căzut cu tronc niște șosete albe de sport și n-au mai rezistat tentației! Cum însă toată lumea era cu ochii pe ei, căci erau gălăgioși și vorbeau "altfel", au fost prinși cu mâța-n sac. Bieții băieți s-au rugat cu lacrimi în ochi să nu fie pârîți antrenorului, căci nu-i va mai lăsa să joace. Translator le era Sofia – armeanca. Dar cum acolo totul funcționează ceas, a fost chemată poliția, să constate "paguba" și să încheie procesul verbal... Antrenorul lor, sosit și el la fața locului, a rugat să nu fie pedepsiți, căci băieții sunt și ei, ca tinerii, fără minte și că mai departe se va ocupa de ei dânsul în persoană! Iar pentru bunăvoința sa, i-a înmânat ca dar șefului de magazin o crosă de hochei, cu semnăturile tuturor jucătorilor echipei sovietice de juniori, minus ale făptașilor, ca pedeapsă pentru fapta lor! Dar nu numai atât: rusul, simpatic, mucalit și șmecher, a promis că în următoarea zi ne va aduce caviar, la un preț avantajos, așa ca pentru adevărați prieteni! Bineînțeles că toată lumea a mușcat nada, băieții au fost iertați și s-a făcut imediat o listă de amatori de caviar. Rusul n-a mai apărut, așa că am rămas cu lista și cu amintirea hazlie a întâmplării...

Și, pentru că veni vorba de furt, să nu avem impresia că cei de acolo sunt altfel... În magazin apărea de două ori pe săptămână un detectiv (probabil că era prea scump ca să fie angajat permanent), care se plimba câteva ore printre rafturi, ca orice cumpărător. Noi, vânzătorii, aveam consemnul ca, dacă observăm ceva suspect, să-i semnalăm domnului detectiv, că asta e treaba lui. Într-o bună zi a făcut o captură interesantă. A ochit un tip care cumpăra, de exemplu, o bormașină de 400 dolari. În ziua următoare venea și punea în raftul respectiv cutia goală a bormașinei cumpărate ieri și lua alta plină. Apoi se prezenta la "serviciul de curtoazie" cu bonul de cumpărare, spunea că nu mai vrea mașina și i se rambursa costul celei cumpărate ieri, adică 400 dolari. Greșeala sa a fost că a repetat figura, iar personalul magazinului semnalase că pe rafturi apar cutii goale... Și iată că nu era nici roman, nici rus, nici țigan, ci unul de-al lor get-beget! Nu de alta, dar și-ar fi adus aminte că "ulciorul nu merge de multe ori la apă"...

În ce privește publicarea furturilor de către *mass-media*, aceasta era diferită după naționalitatea (=cetățenia) infractorilor, în sensul că atunci când erau de sușă canadiană, erau denumiți doar hoți, dar când erau venetici, în *mass-media* li se specifica și nația... O singură dată, când au relatat fapta unei "bande de evrei", au fost nevoiți să publice și protestul Congresului Evreiesc din Canada, care le-a imputat acest act de "discriminare rasială"...

În timpul cât lucram la Pascal am suferit două lovituri simultane, care m-au adus în pragul unei depresiuni. Una a fost răspunsul la cererea mea de a lucra pentru FAO – la care lucrasem deja în cadrul unui proiect, la București –, răspuns în care mi se spunea că, deși îndeplinesc "competențele" necesare și se eliberase un post, nu pot fi angajat deoarece am împlinit 6o de ani. Iar a doua lovitură a fost vestea că cererea fiului meu de a imigra în Canada cu familia sa fusese respinsă întrucât atât profesiunea lui (medic), cât și cea a soției sale (geolog) nu figurau pe lista necesităților canadiene prezente. Acesta a fost pentru mine cel mai dur moment pe care îl trăisem în Canada și singura dată când am ajuns să îmi pierd firea.

Mă destăinuisem unui băiat, negru din Haiti, cu care lucram. Ajuns acasă, m-am așezat pe marginea patului, împovărat și cu un mare vid în suflet și în minte. Eram conștient că speranțele de care mă agățasem se prăbușiseră ca un castel din cărți de joc și că trăiam o stare periculoasă. Rămăsesem *singur și fără nici o perspectivă în Canada.* Eforturile mele de a rezista, lucrând orice și suferind toate loviturile, fuseseră zadarnice! Trebuia să depășesc această situație critică și mă simțeam neputincios... Atunci a sunat telefonul. Negrișorul meu mă invita să merg, cu el și cu iubita lui, la cinema. Gestul său m-a impresionat și a avut darul să curme starea mea de sfârșeală psihică. A fost un dar de la Dumnezeu... La cinema mi-au cumpărat o pungă mare de floricele cu unt și o sticlă de Coca-, apoi am intrat la film. Nu știu ce film a fost, eram ca năuc și mă copleșea gestul acestor oameni care au simțit, așa străini cum erau, fără multe explicații, ce era în sufletul meu și, simplu, îmi săriseră în ajutor! Un gest pe care nu-l voi uita niciodată...

Domnul Cotlar era dentist, avea o bărbuță de ziceai că e Lenin în persoană și nu vorbea decât românește, rusește și idiș. De fapt, nici nu prea avea nevoie de alte limbi, căci cam de aste neamuri era și clientela sa...

- Taică-meu era evreu și a răpit o rusoaică din Rusia, cu care s-a tot dus, până la Turnu Severin! Așa că să știi că eu nu sunt chiar-chiar jidan... "Asta" e din nobilimea evreiască, cea fudulă, din Spania...

"Asta" era cucoana lui, vorbitoare de mai multe limbi și avară, mai ceva decât Hagi-Tudose (care tăiase coada pisicii, ca să nu intre atâta frig în casă iarna, când intra el pe ușă !).

La Turnu Severin, Cotlar lucrase ca dentist, pe vremea când era la modă să-ți îmbraci în aur cel puțin câte un dinte din față, așa, ca să te dai mare... Când, pe vremea comuniștilor, n-aveai voie să deții aur, Securitatea îi cam luase în vizor pe dentiștii din oraș. Așa că l-au chemat pe omul meu și i-au spus, pe șleau:

- Tovarășe, noi știm că posezi aur și putem să te arestăm și să te băgăm la răcoare. Dar, ca să te lăsăm în pace, ne vei semnala care dintre dentiștii din oraș dețin aur!

(continuare în pag. 15)

POEME NEPTICE (V)

RĂZVAN CODRESCU

MĂŞTILE PUSTIEI

De mic, i-am auzit pe mulţi că sfinţii
de regi şi de-mpăraţi sînt mai presus,
şi-ajuns flăcău, mi-am părăsit părinţii
şi în pustia sketică m-am dus...

Voiam să fiu şi eu ca ei de mare,
să-mi zică lumea *avva* într-o zi,
şi nu credeam că n-aş avea chemare
măsura lor s-o pot agonisi.

De rîvna mea bătrînii se mirară
şi-n glumă "micul avvă" mi s-a zis:
Scriptura o ştiam pe dinafară
şi-n grota mea stam luni întregi închis.

Dar cînd văzui că-s tare-n nevoinţă
şi lesne pot toţi fraţii să-i întrec,
pierdui treptat întîia năzuinţă
şi în plictis prinsei să mă înec.

Căscau deodată stîncile cu mine
şi picoteau luminile cereşti,
şi mă simţeam mereu mai gol de Tine
şi mai sătul de schimnice poveşti.

Dar îmi plăcea ca lumii-ntregi să-i par
un înţelept şi-un înger din pustie,
şi-aşa mă prefăcui atît amar
de ani, hrănit de marea mea trufie.

Veneau la mine, ca să ia cuvînt,
cucernici fraţi din patru zări de lume,
iar eu făceam pe rugătorul sfînt
şi pe trimisul Cerului anume.

Iar uneori aproape că-mi venea
să rîd de mine ca de-o mască bună
şi mă simţeam mai mult un drac sadea
decît un măscărici în văgăună.

Şi-aşa eram de prins în noul joc
că mă-ntrebam, cu cinică plăcere,
de ce-ageamii voi mai avea noroc
şi-n ce năzbîtii să-i mai fac să spere.

Şi-mi făuream în minte, chicotind,
urzeli întregi de vorbe răsucite,
ca după soi în mreaja mea să-i prind
şi-n tîrg răvaş să-i pot apoi trimite.

Din "micul avvă"-ajuns-am "sfînt părinte"
şi mi se duse buhul peste mări,
iar dracul sta de-a dreapta mea cuminte
şi moţăia cu fumul meu în nări...

Dar într-o zi, din zarişti levantine,
venit-a Ea, cu-mpărătesc alai,
şi mut rămas-am cînd privi spre mine,
cu ochii verzi ca două guri de rai.

"Duhovnic vreău şi sfetnic să îmi fii!" –
şi mă sorbea din ochi ca o genune,
iar dracu-atunci de-a dreapta tresări,
stînd încordat s-audă ce voi spune.

Ci eu pe stei, cu mintea risipită
şi-nfiorat din creştet la picioare,
tăceam răpus de dulcea Ei ispită,
ca zdreanţa umbrei cînd se face soare.

"De nu zici nu, atunci urmează-mi, avvă,
căci lungă este calea înapoi!" –
şi şi-a întors făptura Ei suavă,
pornind în jos, cu tot acel convoi.

Dădui atunci să mă urnesc şi eu,
dar dracul îmi sări ciudos în faţă:
"De pleci de-aici, bătut vei fi din greu,
căci soarta ta de-acest deşert agaţă!

Rămas aici, vei fi slăvit de gloate;
plecat cu ea, vei fi slugoi pitic!
Nu da minciuna care-atîtea poate
pe-un adevăr ce n-o putea nimic!".

Dar chipul Ei aşa mă-nvăpăiase,
c-am aruncat cu crucea după drac
şi-urmînd alaiul celei preafrumoase,
simţeam că-n stîlp de flăcări mă prefac.

Umblam ca-n vis şi-abia-atingeam pămîntul,
iar cînd ieşii la margini de pustiu,
alaiul Ei, de parcă-l luase vîntul,
săltă-n văzduh, uşure şi mlădiu.

Şi-am mai zărit, în slava aurie,
o clipă ochii Ei duios de vii,
iar inima-mi zvîcni de-o bucurie
ce nu era de-atunci şi nici de-aci...

Întreaga mea făptură primenită
şi smulsă parcă dintre chingi avane
căzu-n genunchi, pe pajiştea-nverzită,
şi prinse grai de surle şi timpane.

Şi se făcu un cîntec toată firea,
şi-n larg de zări, şi în adînc de mine,
de parcă-n toate se-ntrupa psaltirea
şi năpădeau luminile divine.

De-atunci prin lume umblu neştiut
şi tot ce-ating se face rugăciune,
pe care-o iau mereu de la-nceput
şi o aţîţ în gînd ca pe-un tăciune.

Şi dacă pe vreun drum mă poticnesc
sau la vreun ceas îmi dă tîrcoale somnul,
din amintire ochii verzi clipesc
şi-L simt în mine răstignit pe Domnul.

Şi nu mai ştiu, cînd doare pîn' la os,
de-i rana Lui sau rana mea tîrzie,
dar ştiu că sînt cu-atît mai bucuros
cu cît e-n mine crucea Lui mai vie.

De "micul avvă" oamenii uitară,
sau cred c-a fost un basm din vremuri vechi,
dar pînă azi din grota legendară
un plîns de drac răzbate în urechi...

Pustia asta, Doamne, nu-i nimic,
iar eu sînt nimeni, orişice aş face:
doar pe spinarea Ta mă mai ridic,
doar rostul Tău e bun şi nu mă tace.

Crezură poate fraţii că mi-e drag
să şed aici, şi singur, şi departe...
De-ar fi aşa, mă jur pe-al morţii prag
c-aş fi fugit demult în altă parte.

Şi chiar vă zic: de veţi simţi vreodată
pe-aici vreo tihnă sau vreo desfătare,
şi-n nevoinţe inima-mpăcată,
mai bine să fugiţi în lumea mare!

Pustia nu-i prieten, ci duşman,
şi-i rostul ei să fie cît mai rea;
de-o veţi urî la fel ca pe satan,
atunci la cer să mergeţi s-ar putea.

Păzeşte, Doamne, lumea de dulceaţă
şi fraţii toţi de dragostea de sine,
iar în acest nesfînt tîrziu de viaţă,
mai fă-Ţi o dată milă şi cu mine.

O, da, te ştiu stăpîn peste soroace
şi fără greş în dreapta socotinţă,
dar de hatîrul rugilor sărace,
mai dă-mi măcar o zi spre pocăinţă!

Şi fă-i pe fraţii-aceştia să mă vadă
aşa cum sînt, o biată rană vie,
iar pentru draci o prea uşoară pradă,
de nu mi-ai da mereu pe datorie.

Ruşine mi-e şi-aşa cumplit mă doare
că mor nemernic, aşteptînd pomană,
cînd am avut o viaţă la picioare
să pot scăpa de silă şi prihană!

Iar mai nevrednic dacă sînt în toate
decît eu ştiu ori alţii mă socot,
nu mă lăsa sminteală vreunui frate,
ci scuipă-mă din gura Ta de tot!

Mai bine-n iad să-mi fie veşnic chinul
decît să spurc înaltul ce-l visai:
chiar de mă lepezi, Tu rămîi Divinul
şi-a şti că eşti mi-e cel mai dulce rai.

Şi trist a amuţit, cu ochii-n sus,
dar n-am văzut tristeţe-aşa senină,
iar faţa lui, deşi era-n apus,
se-nrourase toată de lumină.

PUNCT ŞI DE LA CAPĂT

Sfîrşeşte chiar cînd se cădea să-nceapă
această viaţă răstignită-n trup:
abia strunită carnea mea sireapă,
din chinga ei stau gata să mă rup.

Aproape-un veac, necopt luptai cu mine,
iar astăzi pîrga, ce-mi veni cu greu,
nu-mi lasă timp să mai sporesc în bine
spre izbăvirea sufletului meu.

În urmă, poate, fu o zdroabă mare,
dar ce departe-s încă de-a-mplini
măsura milei Tale răbdătoare
de-a crede-n noi, oricît Te-am răstigni!

Încît mă-ntreb: atîta nevoire
ne-ar fi de vreun folos în sinea ei
de n-ar fi pus nebuna Ta iubire,
prin cruce, lumii, neclintit temei?

FLOARE DE PĂCAT

Nici nu te-ntreb cum ai ajuns aici...
Şi nici un ochi priveghetor de frate
nu te-a zărit prin bezna nopţii, zici?
E bine-atunci... De ruga lor să-şi cate!

N-au ei habar ce-nseamnă-un sîn pietros,
sau rotunjimea şoldurilor coapte...
Hai, şezi aici! E muşchiul cald pe jos,
că-l încălzesc în fiecare noapte...

Nu am pe-aici nici paie, nici vreo ţoală,
dar crede-mă că lipsa n-ai s-o simţi,
c-am să te ţin, cu mare drag, în poală
şi-o să te-alint cu buzele fierbinţi...

Dar ştiu că ai minune de picioare!
Mai c-aş cînta un imn în cinstea lor,
dar vezi, urechi pustia asta are
şi ne-am trezi cu fraţii-aici ciopor...

Iar moşii... n-or fi ei cu toţii sfinţi,
dar nici n-aş vrea să le aduc mîhnire,
că dragi îmi sînt ca propriii părinţi,
cum dragi îmi sînt şi cele după fire...

Ei nu pricep, aşa au apucat,
dar e şi-n zdroaba lor un rost anume...
Şi eu mă rog cînd este de rugat,
dar omu-i om şi lumea este lume...

Poate gîndeşti acum: "Dar Dumnezeu?
De oameni ne ferim, dar El ne vede!".
Păi că ne vede – asta ştiu şi eu,
că de n-aş şti, înseamnă că n-aş crede!

Dar cred în El şi tocmai de aceea
nu mă-ndoiesc că-i bun tot ce-a făcut.
Or, vin şi-ntreb, nu este şi femeia
făptura Lui cea dintru început?!

Nu-i bine singur, este scris, să fie
sărmanul om... Păi vezi, chiar El a zis!
Iar Frumuseţea de la sine-mbie –
şi Dragostea e sfîntul ei zapis.

Nu-Şi ia-napoi cerescul Tată darul,
ci bucuroşi să fim de el ne vrea;
în trup plăcerea şi în suflet harul –
aceasta-i legea, după mintea mea!

De-aceea-am zis: "De suflet ziua toată
mă îngrijesc (aşa cum şi făcui),
dar noaptea-i drept şi trupul meu să poată
să aibă, după fire, partea lui"...

Mă rog, sînt vorbe, tîlcuri, chestii... Lasă,
nu-ţi bate capul tău frumos cu ele!
Hai, fă-te-ncoa, nu fii aşa sfioasă,
că ştiu ce-ţi poate scumpa ta de piele!

Dar ea, ce-i alta seară după seară,
în braţe nu-i ajunge niciodată,
şi-un înger trist în candela de ceară
de veghe-i stă cu ruga lui curată.

BĂTRÎNUL CARE NU MAI MOARE...

Avva Anania, povestesc asceţii,
ce-avea un veac de cînd era-n pustie,
nu mai putea, de greul bătrîneţii,
să se tîrască-afară din chilie.

Şi fraţii toţi voiră să-l ajute,
suind să-i ducă apă şi pesmeţi,
dar dracii sus pe stînci, ca pe redute,
stăteau de strajă, slobozind săgeţi.

Aşa de mulţi şi de cumpliţi, băgară
sperieţii-n toţi cîţi îndrăzneau să suie,
încît nu doar c-au fost rămas pe-afară,
dar se fereau de stînca lui silhuie.

Credeau din vreme-n vreme, c-a murit,
dar iar, în cîte-o noapte mai senină,
îl auzeau cum îngîna trudit
cîntări cereşti ce duhul îl alină.

Şi-aşa trecură încă ani şi ani,
şi-n fraţi creştea uimirea tot mai mare
că-nchis acolo,-n cuib ca de vultani,
el tot trăia, cu rugă şi cîntare!

Se zice că un înger îl hrănea
şi paseri l-adăpau, ca pe Ilie,
iar cînd era pe-afară vreme rea,
lua foc un rug în piatra cenuşie.

Cît despre draci, roiau neputincioşi
în jurul hrubei fără de păcate,
şi-aşa erau de colţii ciudei roşi,
că se zbăteau ca fiarele turbate.

"De ce nu-l ia la ceruri Dumnezeu?",
l-am iscodit pe avva Por odată.
Şi-acela-mi zise: "Nu sînt vrednic eu
să desluşesc aşa o taină, tată!

Dar, după capul meu, gîndesc că dacă,
de-atîta vreme încă nu l-a luat,
nici nu-l mai ia, ci vrea cu el să facă
un lucru-al Lui, de tot înfricoşat...

Ori pentru-o taină-n el pecetluită,
ori pentru noi, ori pentru draci îl ţine,
dar cînd menirea lui o fi-mplinită,
cred că şi ceasul de pe urmă vine!".

Privind la el cu ochi ne-ncrezători,
m-am închinat şi am schimbat cuvîntul,
dar am simţit pe şira mea fiori,
iar în urechi, ca pe o cobe, cîntul...

Şi-acum mă-ntreb, cînd s-a golit pustia
şi rar vreun pas pe hoitul ei mai trece,
ce s-o fi-ales de avva Anania,
ori de-a rămas, ori de-a ajuns să plece...

Nici azi nu-i nimeni taina să o ştie,
dar cică încă-s nopţi cînd mai răzbate
de-acolo glas ca dintr-o gură vie
şi tropot ca de ciurde blestemate...

A-SFINŢIRE

Sîntem bătrîni şi tot mai singuri, avvă,
şi nu mai vin fraţi noi, ca altădată,
să se smerească slavei Lui, ci slavă
de sine-n lume mai degrabă cată.

Sau de se-abat, n-au gînd să şi rămînă,
ci par speriaţi de toate cîte văd,
căci ascultarea nu li-i la-ndemînă,
iar nevoinţa-i pentru ei prăpăd.

Şi sînt mai mulţi ce vin de gură-cască
decît să ia blagosloviri sau sfat,
dar n-au destul curaj s-o recunoască,
şi-atunci, minţind, mai mare-şi fac păcat.

Azi înfrînarea nu mai e cinstită,
ci cît de tare-i unul în cuvînt,
aşa că află-n lumea lor trufită
părinţi flecari ce mult mai dragi le sînt...

Şi-aici, ce-i drept, îşi cam pierdură zelul
şi dintre noi destui, căzînd din har,
şi-s fraţi ce-şi fac, la deznădejde, felul
cu mîna lor, sau sting al rugii jar.

Nici dracul însuşi nu-şi mai dă silinţă,
căci creşte-n jur tînjeala de la sine
şi, cu sau fără buna lor ştiinţă,
ostaşii treji spre somn încep să-ncline.

Dar nu doar fraţii-au obosit, ci parcă
pustia-a obosit şi ea de noi
şi nu mai vrea să ne mai fie arcă
spre Araratul vieţii de apoi.

Aşa-i tristeţea celor drepţi de mare,
atîţia cîţi pe-aici au mai rămas,
că amărăsc ţărîna sub picioare
şi lasă răni la fiecare pas.

Iar îngerii, zbîrliţi pe steiuri sure,
din albi ce-au fost, ajuns-au vineţii
şi-abia mai pot pe limba lor să-ndure
atît apus al sfintei bucurii.

E vremea, avvă, să murim frumos,
redînd pustiei pacea ei dintîi
şi spînzurînd de crucea lui Hristos
al rîvnei noastre ultim căpătîi!

POVESTE FĂRĂ SFÎRŞIT

"Ce n-au putut nici dracii, leghiuni,
au împlinit, cu-n pîlc călări, păgînii!
N-am fost, pesemne, nici destul de buni,
nici dîrji în faţa morţii, ca bătrînii...

Pieriră unii luaţi din ţarc, ca mieii,
dar cei mai mulţi spre ţărmuri au fugit,
ca porcii de la marea Galileii
cînd Domnu-n ei pe draci i-a izgonit.

Tăcu de-acum pustia rugătoare
şi veacul neptic intră în poveste,
iar sus, pe crucea soarelui-răsare,
Hristos bătut a doua oară este.

Să-i fi văzut ce tremurau pe fraţi
şi nu ştiau cum pielea să şi-o scape,
iar cei cîţiva rămaşi neclătinaţi
erau de toţi priviţi cu ură-aproape!

Căci toţi ştiau ce-i drept şi se cuvine,
dar tremurau de ţeapa dinapoi
şi auzind cum moartea-n tropot vine,
uitau de nevăzutul lor război.

Cu noi vrei Tu să faci armaghedon?!
La ce folos atîta rugăciune,
cînd la întîiul poterelor zvon
cîrcelul groazei lesne ţi se pune?!

La ce folos să-nghiţi singurătate
şi înfrînări cum nu s-au mai văzut,
cînd ţii la trecătoarea ta cetate
şi laşi cununa raiului pierdut?!

Am învăţat că iadul e nimica
pe lîngă răul care-n oameni zace
şi că sfîrşitul vieţii sfinte-i frica,
puită-n noi ca şarpele-n găoace".

"Nu te pripi să judeci cu-ndîrjire,
căci chiar şi unu-n loc de a rămas,
a biruit Hristos umana fire
şi-au prins în el toţi sfinţii lumii glas!

Căderi de-au fost, ori poticniri pe cale,
le-au răzbunat mai marile virtuţi
şi pe tocila crucii lor astrale
poţi pîn' la miez făptura s-o ascuţi.

Iar din povestea rîvnei de demult
şi-or trage drepţii, leat cu leat, tăria
şi-n schimbătorul vremilor tumult
va dăinui prin duhul lor pustia.

Pustia care nu-i un loc departe
şi nici icoana unui straniu vis,
ci-asemănarea ce-i chemat s-o poarte
cel ce-are chipul Domnului înscris.

Pustia ce-i aievea şi mereu
un vad în noi spre cele negrăite
şi-n care sfinţii trag a Dumnezeu,
urcînd pe scara-nfrîntelor ispite.

Vreun bard cîndva, într-un tîrziu de lume,
va strînge floarea nevoinţei lor
şi-i va striga pe-adevăratul nume,
să-nvie-n slove care nu mai mor.

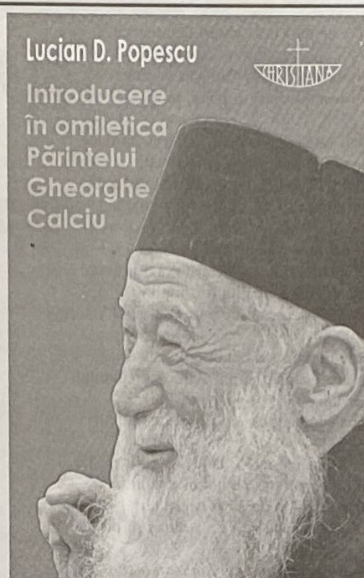
În sfinţii Lui pe veci va fi slăvit
Cel ce-a ştiut ce greu se bea paharul,
iar peste veacul nostru prigonit
va prisosi, la sîmbra vremii, harul.

Şi-n strălumina cerurilor, pură,
vom fi cu toţii îngeri din pustii,
plinind în noi a Dragostei măsură
şi veşnicind din ce în ce mai vii".

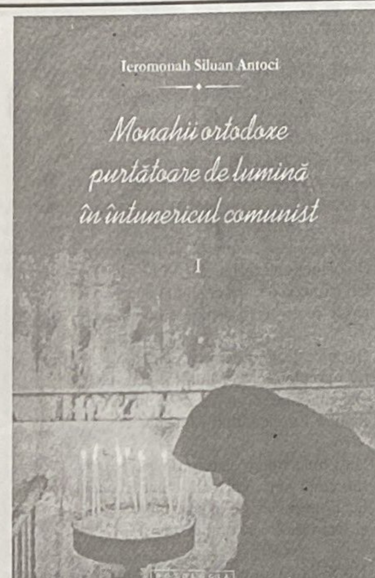
Pe cer treceau, în turme albe, norii
şi-o boare rece dinspre-Apus venea...
Pustia ce-i, de nu-s nevoitorii?
Şi lumea ce-i, de n-ai mai fi cu-ea?

Constantin I. Stan, *Crucea reeducării. O istorie a „reeducărilor" în temnițele comuniste din România (1948-1964)*, Ed. Christiana, București, 2010, 304 pagini.
Autorul, bun cunoscător al literaturii de detenție (pe care se întemeiază cu precădere), dar și al documentelor de arhivă, pune la îndemâna publicului larg de azi o sinteză istorică despre originile și avatarurile cumplitului experiment penitenciar numit „reeducare", al cărui trist apogeu l-a constituit „fenomenul Pitești" (1949-1951), dar care s-a prelungit până la lichidarea temnițelor politice din România, cunoscând o ultimă fază la Aiud (1960-1964). E o carte terifiantă despre cea mai grea cruce purtată vreodată de lamura mărturisitoare a neamului românesc.

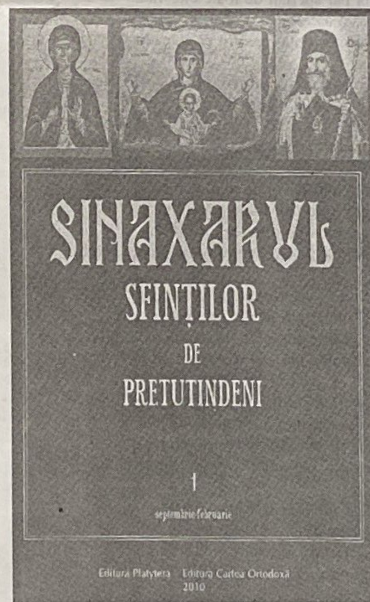
Lucian D. Popescu, *Introducere în omiletica Părintelui Gheorghe Calciu*, Ed. Christiana, București, 2010, 158 pagini.
Juristul și teologul Lucian D. Popescu, ucenic apropiat al Părintelui Calciu (1925-2006), nu-și propune o analiză exhaustivă a omileticii acestuia, ci oferă doar câteva repere semnificative, insistând pe faimoasele „Cuvinte către tineri" (reproduse integral și comentate pe fondul biografiei părintelui). Tinerii teologi ortodocși au încă enorm de învățat din jerfelnicul „război întru Cuvânt" al celui în care un N. Steinhardt – monahul Nicolae de la Rohia – vedea întruchipată adevărata soluție de supraviețuire a creștinismului răsăritean peste toate încercările veacului.

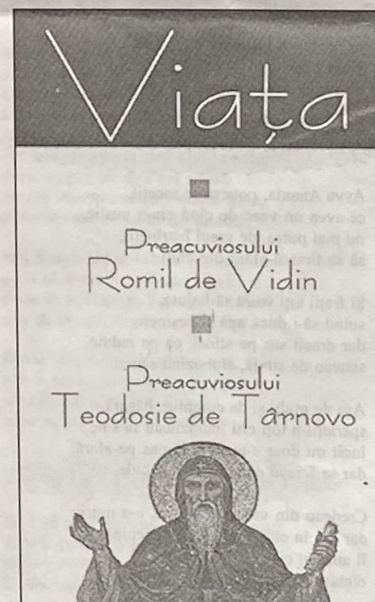
Ieromonah Siluan Antoci, *Monahii ortodoxe purtătoare de lumină în întunericul comunist, I*, Ed. Doxologia, Iași, 2010, 338 pagini.
Despre mucenițele prezentate în această carte (bazată pe o solidă documentație de arhive, dar însuflețită și de cel mai viu patos mărturisitor), în frunte cu maica Mihaela (Maria) Iordache (trecută la Domnul în 1963, în temnița de la Ciuc), s-a scris și se știe destul de puțin. Eroismul feminin românesc din anii prigoanelor comuniste a fost încununat de martirajul unor monahii vrednice să se regăsească în sinaxarele de mîine, alături de marii sfinți ai închisorilor (numărînd nu puțini monahi ortodocși) care au răscumpărat vremurile prin hristică bărbăție.

Petru Ursache, *Istorie, genocid, etnocid*, Ed. Conta, f. l. [Piatra Neamț], 2010, 142 pagini.
Autorul (n. 1931), cunoscut etnolog, estetician și istoric literar, face, în acest mic volum, o radiografie a criminalității regimului comunist și a rezistenței creștine românești, punînd în evidență mai ales ceea ce consideră a fi „tripleta de aur" a acestei rezistențe eroice și mărturisitoare: părintele Gheorghe Calciu (trecut la cele veșnice în 2006), scriitorul Paul Goma (încă în viață la Paris) și neînfricatul Grigore Caraza („eroul popular", încă în viață la Piatra Neamț). Cartea se deschide cu un dens cuvînt înainte („Despre «istoricid», modele și eroi") semnat de poetul nemțean Adrian Alui Gheorghe.

***Sinaxarul Sfinților de pretutindeni, I. septembrie-februarie*, Ed. Platytera – Ed. Cartea Ortodoxă, București – Alexandria, 2010, 317 pagini + 24 planșe color.**
Alcătuit de monahul Valerian și de rasofora Iustina (ostenitorii n-au vrut să se spună mai mult despre ei) și apărut cu binecuvîntarea P. S. Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, acest sinaxar este cel mai complet dintre cele apărute pînă astăzi la noi. "Ca aripile de heruvimi – scrie poetul și editorul Florin Caragiu –, paginile acestei lucrări poartă discret numele sfinților ce ne așteaptă, pe fiecare dintre noi, să-i chemăm în rugăciune". Să ne ferească Dumnezeu de vremurile în care vom avea mai mulți sfinți în ceruri decît rugători pe pămînt...

***Viața Preacuviosului Romil de Vidin și a Preacuviosului Teodosie de Tîrnovo*, trad. de Gheorghiță Ciocioi, Ed. Sophía, București, 2010, 112 pagini.**
Sfinții Romil de Vidin și Teodosie de Tîrnovo au fost ucenici direcți ai Sfîntului Grigorie Sinaitul, marele îndrumator isihast din secolul al 14-lea. Prin tălmăcirea acum pentru prima oară în limba română a vieților celor doi sfinți – cea a Sfîntului Romil de Vidin, mare făcător de minuni, cu moaștele la Mănăstirea Ravanița, în Serbia, și cea a Sfîntului Teodosie de Tîrnovo, întemeietorul înfloritoarei lavre isihaste de la Kelifarevo, sfînt ce a avut darul înaintevederii și al cîrmuirii sufletelor pe calea mîntuirii – editorii speră să ofere cititorilor mult folos sufletesc.

CEALALTĂ FAȚĂ A EXILULUI(7)

(urmare din pag. 11)

Târgul încheiat, tovarăşul a aplicat formula românească: "Zi ca el şi fă ca tine!", adică n-a turnat pe nici unul, motivând că tot oraşul ştia deja că fusese pe la Secu şi se ferea de el ca de dracul. Atunci, şeful cel mare l-a invitat la plimbare, aşa, la aer curat, şi l-a întrebat dacă ar vrea să-i lase dumnealui aurul său, că îi dă drumul să plece în Israel. Întrebare care i-a sunat lui Cotlar cam ca "Paşti, calule, iarbă verde?" şi s-a grăbit să-şi ia zborul, cu tot cu familia, în Ţara Făgăduinţei. În Israel, însă, era război, iar o lege nu prea permitea băieţilor să emigreze, aşa că făcu ce făcu şi plecară în Canada. De ce în Canada?... Asta am aflat-o ceva mai târziu, când ajunsesem cu domnul Cotlar în faza destăinuirilor...

- Ştii, Israelul este mai ales o chestie politică. Aici, în Canada, toată lumea lucrează pentru noi, pentru banii noştri, şi e mulţumită că are de lucru. Iar nivelul de trai de aici este invidiat de alţii, cam aşa cum era în România prin 1938 şi cum va mai fi, poate, după comunism... Noi, evreii, suntem o naţie solidară şi chiar dacă avem opinii politice diferite, ne ajutăm între noi, oriunde ne-am afla...

Şi pentru a-i schiţa şi mai fidel portretul domnului Cotlar, menţionez că suferea de două pasiuni: şahul şi diamantele. Prima şi-o astâmpăra jucând ore întregi cu un fel de robot-şah (şi mi se plângea uneori că a pierdut câte o partidă), iar pe a doua şi-o alina cutreierând tarabele cu podoabe femeieşti, doar-doar o găsi vreun diamant veritabil...

Revenind însă la mine, domnul Cotlar mi-a promis că mă va ajuta să învăţ să conduc o maşină, pentru a-mi găsi mai uşor ceva de lucru, să zicem ca livreur de pizza sau de altceva. Aşa că m-am înscris, la 60 de ani, la o şcoală de şoferi. Nu mi-a fost deloc uşor să mă hotărăsc, dar convingător mi-a fost gândul că dacă toţi tâmpiţii pot conduce o maşină, de ce n-aş fi în stare şi eu? Cursul teoretic a trecut cum a trecut şi s-a încheiat cu recomandarea ca niciodată să nu îndrăznim să cumpărăm o maşină uzată, expusă pe stradă, mai ales dacă e Dacia sau Lada... Puţinele ore de conducere incluse în preţul şcolii le-am terminat repede, cu un instructor care se ocupa mai mult de iubita lui, pe banca din spate, decât de mine... Baza mi-a fost tot ajutorul domnului Cotlar, care nu m-a uitat şi cu care conduceam, în timpul său liber, maşina lui, prin parcări libere după orele de închidere ale supermarketurilor. Aşa că m-am prezentat la examen cu oarecari emoţii, care mi-au dispărut după ce am luat "proba de sală" din primul foc. Apoi, am condus bine, fără ezitări sau greşeli, dar am căzut la parcarea paralelă cu trotuarul, între alte două maşini. Ca să mă prezint a doua oară, am făcut cele zece ore obligatorii de conducere, plus cele oferite, cu amabilitate, de prieteni şi de cunoscuţi. La a doua prezentare la examen am eşuat din nou, tot la parcarea paralelă...

Vroiam s-o las baltă, dar domnul Cotlar m-a încurajat şi a scos o bancnotă de 100 dolari din buzunar, oferindu-mi-o ca împrumut... "fără ca să ştie Asta"... La nedumerirea mea, m-a lămurit aşa:

- Măi omule, să nu crezi că aici merge altfel decât în România! Ia suta asta, pune-o într-un plic şi dă-i-o instructorului examinator, la pornirea în probă!

Zis şi făcut... dar făcut ca mine, căci îmi spuneam că e păcat de atâţia bani irosiţi! Am pus în plic numai 20 de dolari şi m-am instalat, cu inima cât un purice, la volan. Alături, un instructor tânăr şi simpatic, răsfoia dosarul meu strălucit. I-am întins, jenat, plicul. Omul s-a uitat binevoitor la mine şi, mulţumind, cu o privire de parcă el îşi cerea scuze, mi-a refuzat cadoul. Parcursul a fost impecabil şi... n-am mai trecut prin proba parcării paralele! Văzuse el ceva în dosarul meu? Îl impresionase gestul meu neobişnuit? Poate că amândouă, dar abia mai târziu m-am convins că atitudinea instructorului a fost caracteristică pentru onestitatea, corectitudinea şi toleranţa, pentru bunătatea omului simplu din Canada... Iar când m-am prezentat să-i restitui binefăcătorului meu banii împrumutaţi, acesta i- a refuzat, declarându-mi că mi-i oferă ca şi cadou, pentru că am reuşit!... La un moment dat, nu l-am mai găsit: vânduse laboratorul şi dispăruse... Ca în *Şocul viitorului* al lui Alvin Toffler...

Şi mă mai întreb chiar şi acum dacă ajutorul pe care mi-l oferise acest om de alt neam, dar născut şi crescut în România, îndemnul pentru acest ajutor, moral mai ales, pe care mi l-a dat, nu şi-a aflat oare rădăcina pe undeva, prin subconştient, în nostalgia anilor trăiţi pe-acolo şi în *neuitarea obârşiei*...?

Erast CĂLINESCU

George Petre (1922 – 2010)

Duminică 29 august ne-a părăsit, trecând la cele veşnice, blândul şi "nostalgicul" nostru prieten şi camarad de luptă şi idealuri, Gheorghe (George) Petre. Prin plecarea lui de la noi, ceata celor ce şi-au închinat viaţa luptei pentru regenerarea morală şi spirituală a sufletului românesc rămâne cu un "visător" mai puţin.

George Petre s-a născut în 22 aprilie 1922, în com. Lunguleţu, jud. Dâmboviţa, dintr-o familie de ţărani înstăriţi. Şcoala primară a urmat-o în satul natal, iar studiile secundare le-a făcut la Târgovişte, unde şi-a luat în 1940 bacalaureatul. Încă din primele clase liceale a fost cooptat în grupul F.D.C. al şcolii, condus de Puiu Chivulescu, eroul de mai târziu din lagărele de prizonieri din Rusia şi unul dintre martirii de la Piteşti. În 1940, la terminarea liceului, tânărul absolvent intenţiona să se înscrie la Academia Comercială din Bucureşti, dar din cauza evenimentelor din acea perioadă a fost nevoit să ia drumul exilului. A trecut mai întâi clandestin în Bulgaria, de unde a ajuns, via Grecia, în Germania, unde a împărtăşit soarta tuturor celorlalţi camarazi ai săi refugiaţi aici. La început au fost internaţi cu toţii în lagărul de muncă de la Rostock, unde autorităţile germane le-au aplicat un regim de "libertate supravegheată". În 1943, însă, au fost mutaţi cu toţii la Buchenwald. A trăit cumplitul bombardament american din 24 august 1944, scăpând cu viaţă doar printr-o adevărată minune. În urma acestui bombardament, care a vizat doar sectorul din lagăr unde erau cazaţi legionarii, autorităţile germane i-au pus pe supravieţuitori în libertate. Majoritatea acestora, printre care şi el, s-au înrolat în Armata Naţională, iar la terminarea războiului s-au răspândit prin tot Occidentul. El a rămas în Austria şi s-a înscris la Universitatea din Innsbruck, dar, numai după un an de studii, a fost nevoit de împrejurări să emigreze împreună cu soţia (între timp se căsătorise cu o româncă emigrată şi ea) tocmai în Australia. Aici, datorită capacităţilor sale intelectuale şi practice, dar şi unei muncii asidue, a reuşit să-şi facă o situaţie materială care i-a permis să ducă un trai decent. Între timp i s-au născut şi cei doi copii, Gabriela şi Daniel. Din nefericire, Gabriela a suferit un accident mortal de automobil la doar 35 de ani, lăsând în urma ei multă jale şi o fetiţă de doar câteva luni, a cărei copilărie şi educaţie a fost vegheată de bunici. Daniel a reuşit, datorită calităţilor lui native, dar şi îndrumării părinteşti, să termine o prestigioasă universitate şi să devină un specialist de frunte în domeniul său de activitate (informatica) şi un cetăţean de elită al Australiei.

În ţara sa George Petre nu s-a mai putut întoarce decât după prăbuşirea regimului comunist. De la aceea dată, timp de mai bine de 10 ani, a făcut "naveta" între Australia şi România, iar în 2002, la venerabila vârstă de 80 de ani, a hotărât să se repatrieze pentru a-şi trăi ultimii ani aici, "acasă", şi pentru a fi înmormântat în pământul străbun. După ce, cu mare greutate, şi-a redobândit cetăţenia, s-a stabilit în Buşteni, oraş de care era legat din adolescenţă şi al cărui aer era prielnic astmului de care suferea.

După stabilirea definitivă în ţară, George Petre a luat afectiv parte la toate neîmplinirile şi eşecurile noastre din această perioadă de interminabilă tranziţie şi a ajutat, pe cât i-a fost posibil, atât material, cât şi moral, pe cei care aveau nevoie de ajutorul lui. Aş putea spune chiar, păstrând proporţiile, că în perioada de după repatriere el a făcut un fel de "mecenat", sponsorizând apariţia unor publicaţii de dreapta şi ajutând unele fundaţii caritabile. Şi *Punctele cardinale* s-a bucurat la un moment dat de ajutorul său dezinteresat, fapt pentru care îi vom fi recunoscători şi ne vom ruga pentru odihna sufletului său.

Slujba de înmormântare a avut loc marţi 31 august, la biserica din Buşteni, după care a urmat înhumarea în cimitirul din Zamora. Pe ultimul drum a fost condus de un cortegiu format din rude, vechi camarazi, prieteni mai vârstnici şi mai tineri, precum şi de unii dintre localnicii care l-au cunoscut şi respectat.

Dumnezeu să-l odihnească şi să-l aşeze în ceata drepţilor Săi. *(D. A.)*

PÎINE ŞI CIRC?

Am fost solicitat deunăzi să răspund unei noi anchete a revistei româno-americane *Origini* (1-2-3/2010). Reproduc şi aici întrebările (deşi prea lungi) şi răspunsurile (deşi prea scurte)... *(R. C.)*

Origini: Cît de afectată este astăzi societatea românească postcomunistă de ceea ce Juvenal a numit în satirele sale *panem et circenses* ("pîine şi circ"), sintagmă prin care reproşa mai marilor Romei, aflate în declin, că nu au altă voinţă decît aceea de a hrăni şi a oferi distracţii sîngeroase maselor, la limita rezistenţei umane minime?

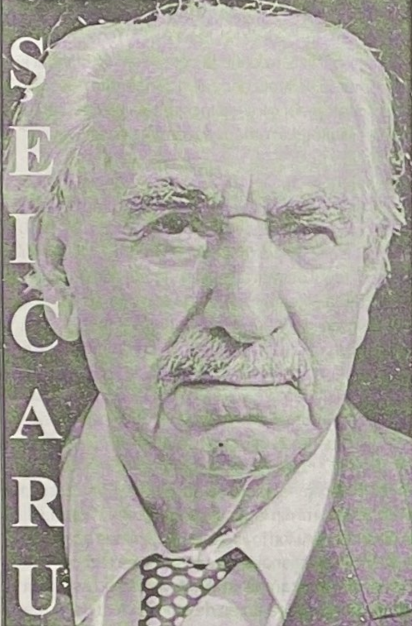
Răzvan Codrescu: La noi se aplică mai degrabă formula: *circenses sine pane*, "circ fără pîine".

Origini: Opinaţi că e nevoie de un nou program politic, de noi politicieni, de un nou împrumut de la UE, sau de o revoluţie morală pe baze creştin-ortodoxe pentru a eradica politicianismul şi racilele lui: corupţia de sus, ciocoismul, lichelismul, clientelismul, fariseismul, necinstea clasei politice etc., care de 20 de ani se succede la putere şi care, sub masca democraţiei şi a populismului, a dezavuat [sic] ultimele speranţe de mai bine ale românilor?

Răzvan Codrescu: E nevoie de toate acestea la un loc ("Ultima soluţie: înc-o revoluţie!"... dar pe care să n-o mai fure nimeni) şi tocmai de aceea situaţia mi se pare, practic, insolubilă (cel puţin pe termen scurt).

Origini: Credeţi că situaţia geopolitică a României ne-a condamnat la o aşa-zisă "teroare a istoriei", sau, dimpotrivă, situarea noastră între Occient şi Orient ar fi trebuit să fie benefică, creatoare?

Răzvan Codrescu: Dăm prea mult vina pe geografie şi istorie (vitrege, ce-i drept), uitînd că pînă la urmă "omul sfinţeşte locul". Noi n-am reuşit să-l "sfinţim" decît liric ("pe-o gură de rai") sau demagogic ("Grădina Maicii Domnului"), aşa că, după două mii de ani de dăinuire goală, totul rămîne de făcut, iar locul, înainte de a-l sfinţi, trebuie mai degrabă să-l exorcizăm (căci "frăţia cu dracul" n-a rămas fără urmări). Cioran a găsit formula: "Schimbarea la faţă a României"; noi ar urma să-i determinăm mai bine conţinutul şi s-o punem în aplicare. Dar deocamdată părem ocupaţi cu războaiele româno-române şi cu culesul de prin grădinile altora. Pînă ne facem timp, s-ar putea să ieşim din istorie...

AȘA CUM A FOST

Un erou al întregirii naționale și cel mai mare jurnalist român al secolului XX (30)

LA MÜNCHEN ÎN GERMANIA FEDERALĂ

(urmare din numărul trecut)

Fiind acum la curent că *Bădia* se găsea la București, nu mai era nevoie să-mi fac gânduri. Mai târziu mi s-a relatat mai pe larg despre vizita lui în România și am aflat că fusese ținut ca într-o cușcă de aur. N-avea dreptul să vorbească românește, sau să vadă pe cineva apropiat. *Bădia* s-ar fi bucurat foarte mult să vadă pe Daniella, nepoata lui, fata lui nea Costache, pe care nu o cunoștea efectiv. Cei care îl scoseseră din Germania Federală și veniseră cu el la București îi cereau să vorbească numai în limba franceză, chipurile din cauza sovieticilor, care nu trebuiau în nici un caz să afle de prezența lui în România. Cam așa îmi povestise Vasile C. Dumitrescu despre vizita *Bădiei* în Capitala României. La București se tot scurgea, iat dictatorul Nicolae Ceaușescu nu-l primea și îi comunica, printr-o terță persoană, că era foarte ocupat cu fel de fel de probleme imediate. În realitate, cei care avuseseră ordin să-l aducă la București îi raportaseră starea în care se afla: era un om în vârstă, senil aproape, și n-avea valoarea legendară din trecut. Ca urmare, Ceaușescu nu mai părea interesat și nu voia să-l mai vadă.

Scurt timp după aceea a fost readus la München și mi se dăduse de știre că era la Dachau. Am decis să-i fac prima vizită și când am ajuns acolo, i-am pus această întrebare:

- Da' pe unde ai fost *Bădie*?

Și iată răspunsul lui:

- Am fost la Viena, să vizitez o prietenă care voia să mă vadă...

Mai mult n-am aflat de la el și, cu toate că știam de escapada lui la București, am tăcut, lăsându-l să creadă că îi acceptam versiunea lui, dar nu-l menajam ca în trecut. Căutam să rămân neutral și comportarea pe care o aveam față de el era ca și înainte, cu o rezervă pe care nu putea să o citească în ochii mei.

Singurul care era lăsat să vină în Bavaria să se îngrijească de Șeicaru era nea Costache, și trebuie spus că îl vizita destul de regulat. Îi bătea la mașină nu numai scrisorile, ci și cele scrise de el zilnic. Era nevoit să se ocupe de corespondența pe care o avea cu românii din diasporă, dar le scria mult și celor din țară. Aștepta fără întrerupere renumita lui carte *Finlandizarea Europei*, în care își pusese toate speranțele, dar care nu se mai publica. Se întreba singur de ce, fără să-mi spună ceva.

Într-o zi de sâmbătă, plecând direct de la birou la Dachau, m-a întrebat pe neașteptate cine este doctorul *Ovidiu Vuia* și dacă pot să-i dau câteva informații despre el. Primise o scrisoare de la acesta, pe care mi-a arătat-o, dar nu m-a lăsat să o citesc. Sunt sigur că în scrisoare, Ovidiu Vuia îl făcea atent asupra lui Vasile C. Dumitrescu, deoarece nu mă așteptam la scena următoare. Începuse să-l critice atât de vehement față de mine pe Vasile, care, în realitate, n-avea nici un fel de vină. Stăteam înmărmurit în fața lui și imediat mi-am dat seama despre ce era vorba. Nu m-am putut opri, luându-l oarecum la zor :

- *Bădie*, dacă Vasile n-are curaj să-ți spună adevărul, atunci sunt eu obligat să ți-l spun; nimeni, absolut nimeni nu vrea să publice cartea *Finlandizarea Europei*. Vasile era trimis de la Ana la Caiafa și n-a fost în stare să facă nimic. N-a vrut să ți-o spună, ca să te menajeze, și a venit să mi se plângă. Cum poți dumneata să-l acuzi că te exploatează? Să-ți fie rușine că o faci! Cine îți plătește chiria aici, lună de lună? Dumneata nu judeci greutățile întâmpinate de noi cu întreținerea dumitale?

Eram foarte furios și vedeam cum se uita nedumerit în ochii mei. Probabil, înțelesese mânia care pusese stăpânire pe mine și m-a luat imediat în brațe, spunându-mi:

- René dragă, nu mă mai certa! Fii din nou blând cu mine, ca întotdeauna...

Cu asta îmi dădusem seama de situația lui personală și că era atât de singur pe lume, din ce în ce mai singur, fără nimeni pe care se putea sprijini.

Cele două scrisori primite de mine de la doctorul Ovidiu Vuia în luna mai 1981, cu aproape un an după trecerea *Bădiei* în veșnicie, le-am păstrat ca dovadă de cum îl judecau anumiți refugiați români pe Șeicaru. Cele două scrisori erau răspuns la epistola mea, în care îi aduceam aminte de anumite adevăruri și combăteam părerile lui.

Din când în când, îl întâlneam la Dachau pe Grigore Golescu, care venea să-i îndulcească singurătatea cu povești din Bucureștiul părăsit de el în august 1944. Tot într-o seară a anului 1979, am cunoscut-o pe Viorela, fata lui, însoțită de Claude, bărbatul ei.

- *Enfin*, cunosc pe legendarul René, și acum știu cine mi-a luat locul! – îmi amintesc că a spus Viorela.

Câteva seri după plecarea Viorelei către Paris, *Bădia* mi-a arătat o scrisoare primită din Franța mai zilele trecute, spunând plin de durere:

- De unde pot eu procura banii ăștia pe care îi cere Viorela? Trăiesc aici doar din mila voastră...

Viorela venise din curiozitate la Dachau și voia să vadă cum trăia tatăl ei. Era convinsă că se aranjase între timp și că avea bani, așa că putea să ceară. Îl făcuse atent asupra faptului că el, ca tată, avea datoria să-i dea banii pe care el nu-i avea...

A venit apoi anul 1980 și nu credeam că va fi ultimul an de viață al *Bădiei*. Era și anul când trebuia să mă internez la sanatoriul din Feldafing, 50 km depărtare de München. Inima îmi făcea probleme și, în vinerea de 17 octombrie 1980, m-am dus la Dachau să-mi iau rămas bun. *Bădia*, uimit de noutățile aduse, nu se prea putea liniști și niciodată nu voi uita strigătul lui de exasperare:

- Dar ce mă fac eu fără tine? !

Am încercat să-l liniștesc, dar în fața aveam o ființă care se găsea parcă într-o altă lume, pe un alt tărâm. Nu înțelegeam ce se întâmplă și nu-mi dădea în cap că priveam în ochii lui atât de cunoscuți pentru ultima oară.

În momentul acela n-aveam probleme, îl știam în siguranță și puteam pleca fără gânduri de îngrijorare la Feldafing. Mă întrista numai faptul că nu voia să spună cine își luase răspunderea cu el. Probabil era o înțelegere tacită între el și cel care primise *Curentul* cadou. Cu alte cuvinte, eu nu trebuia să știu de existența celui care, în ceea ce privește *Curentul*, avea ceva de hotărât. Eram totuși curios, voiam să aflu, nu că aș fi avut ceva împotrivă. Vasile era român, Șeicaru era român, tranzacția se operase, ziarul *Curentul* se afla în mâna unui român și eram mulțumit că *Bădia* nu rămăsese în aer. Cu asta se adeverește actul-scrisoare de care n-aveam idee și niciodată nu-l semnasem ca martor. Semnătura proprie se află pe contractul notarial din februarie 1978, făcut la timpul acela în limba germană. Acum, Vasile putea să se laude că devenise directorul unui ziar de renume.

Leo Victor Ungur, împreună cu Ion, un cunoscut român, s-au dus la Dachau la 20 octombrie 1980, să-l ia pe Șeicaru și să-l ducă la doctorul Vasile Iliescu, pentru cercetări. În momentul când Șeicaru voia să intre în mașină, inima i-a încetat și s-a prăbușit la pământ. L-au dus înapoi cu mare greutate și l-au anunțat pe doctorul Vasile Iliescu, care a și venit imediat.

(Va urma)

René Al. DE FLERS
(München)

www.punctecardinale.ro
e-mail: ligia.banea@yahoo.com
PUNCTE CARDINALE S. R. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

DIRECTOR FONDATOR: GABRIEL CONSTANTINESCU
Răzvan Codrescu (redactor șef),
Demostene Andronescu (redactor șef-adjunct), Andreea Banea
(secretar de redacție), Ligia Banea (tehnoredactor), Marcel Petrișor (redactor)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU, Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536, mobil 0730023992

Tehnoredactare computerizată
PUNCTE CARDINALE
Tipar: NOBLESSE S.R.L